ॐ

vyoma
॥वाचं धेनुमुपासीत॥
Saṃskṛtam . Saṃskṛtiḥ . Saṃskāraḥ

करिष्यति पिब ददातु
शृणोमि पठति वन्दते अगच्छत्
अशोभत लप्स्यते

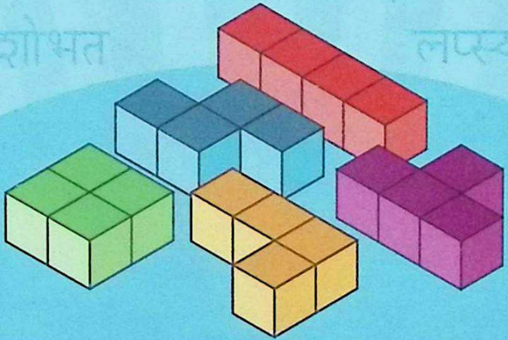

धातुरूपपरिचयः-१

Dhāturūpa-paricayaḥ-1

for beginners

Master the most important verb-forms, essential for everyday use

Forms of 108 commonly used dhātu-s, to facilitate easy-learning.
4 lakāra-s - laṭ (present tense), loṭ (command/request), laṅ (past tense) and lṛṭ (future tense).

Published by Vyoma Linguistic Labs Foundation

ॐ

॥ धातुरूपपरिचयः–१ ॥

Dhāturūpaparicayaḥ–1

Master the most important verb-forms, essential for everyday use

Forms of 108 commonly used dhātu-s

4 lakāra-s - laṭ (present tense), loṭ (command/request), laṅ (past tense) and lṛṭ (future tense)

Vyoma Linguistic Labs Foundation

vyoma
॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥
Saṃskṛtam . Saṃskṛtiḥ Saṃskāraḥ

2023

Supportive book for the audio product

Dhāturūpaparicayaḥ

available at

www.digitalsanskritguru.com

धातुरूपपरिचयः–१

Dhāturūpaparicayaḥ–1

(Forms of 108 commonly used dhātu-s in 4 lakāra-s)

ISBN: 978-81-943819-3-8

Contribution Value : India - ₹199
Outside India - $5

First Edition : June 2018
Second Edition : August 2020
Reprint Edition : January 2022
Reprint Edition : April 2023

Copies: 1000

Published by : Vyoma Linguistic Labs Foundation

Printed by : SHRIMUDRA Printing & Corporate Services
Ph : 9945243138

For Copies,

Contact : 91 9480-86-5623

Email : support@vyomalabs.in

Website : www.digitalsanskritguru.com

Address : 155, 4th Cross, GKW Layout,
Vijayanagar , Bangalore 560040,
Karnataka , India.

Copyright Protected@2023-2024

All rights reserved with the publisher

श्रीः

गुरुरेव गतिः गुरुमेव भजे गुरुणैव सहास्मि नमो गुरवे ।
न गुरोः परमं शिशुरस्मि गुरोः मतिरस्ति गुरौ मम पाहि गुरो ॥

gurureva gatiḥ gurumeva bhaje
guruṇaiva sahāsmi namo gurave ।
na guroḥ paramaṃ śiśurasmi guroḥ
matirasti gurau mama pāhi guro ॥

The Guru is my sole refuge. I worship only the Guru. I'm always with my Guru. Salutations to Guru. There is none higher than Guru. I am a child of my Guru. My intellect is firmly fixed on Guru. Oh Guru! protect me.

वाक्यकारं वररुचिं भाष्यकारं पतञ्जलिम् ।
पाणिनिं सूत्रकारं च प्रणतोऽस्मि मुनित्रयम् ॥

vākyakāraṃ vararuciṃ bhāṣyakāraṃ patañjalim ।
pāṇiniṃ sūtrakāraṃ ca praṇato'smi munitrayam ॥

I bow down to the three sages–Vararuci, who composed the vārttika-s; Patañjali, the composer of Mahābhāṣya; and Pāṇini, the composer of vyākaraṇa-sūtra-s.

आमुखम्

संस्कृतभाषेत्यन्वर्थाभिधानं दधाना इयं देवभाषा स्वमहिम्ना विश्वस्य सर्वा अपि भाषा अतिशेते । अस्माकं भारतीय-संस्कृतेः मूलं वेद-पुराण-दर्शनादिनिखिलवाङ्मयजातमस्यां भाषायामुपनिबद्धमिति अस्या अनितरसाधारणं वैशिष्ट्यम् । अत एव भाषाया अस्या अध्ययनं भारतीयसंस्कृतिं, धर्मं च अवबोद्धुमत्यर्थमुपकरोति । पाणिन्यादिमहर्षिभिर्व्याकृतत्वा-दद्यावधि स्वस्वरूपं याथातथ्येन धरन्ती सनातनसंस्कृतिं स्मारयन्ती विलसति ।

शिष्टाः ऋषयः अनयैव भाषया व्यवाहार्षुः । शिष्टप्रोक्तत्वमस्याः अन्तरेण व्याकरणज्ञानं प्रत्येतुं न शक्यते । वैदिका लौकिकाश्च सर्वेऽपि शब्दाः शास्त्रविषयीकृताः महर्षिणा । तत्र पदमेव प्रयोक्तव्यमिति शिष्टानुसारी व्याकरणशास्त्रीयो नियमः । पदं च द्विविधं सुबन्तं तिङन्तं चेति। तयोर्मध्ये तिङन्तरूपाणां ज्ञानाय अतिशयितः प्रयासो विधेयो भवति । यद्यपि प्रक्रियाग्रन्थेषु तिङन्तरूपाणि यथानियमं निष्पादितानि तथापि तेषां ग्रन्थानां दुरध्येयत्वात् तिङन्तरूपाणां परिचयाय धातुरत्नाकरादयो ग्रन्थाः रचिताः प्राचीनैः । परं भाषायां लब्धपाटवाः एव तेभ्यः उपकृता भवन्ति । भाषायां प्रवेष्टुकामास्तु न तथानुगृह्यन्ते । तामिमां न्यूनतां पूरयितुं

'धातुरूपपरिचयः' इति लघुग्रन्थः व्योम इत्याख्यया संस्थया प्रकाश्यते इति महतो हर्षस्य विषयः । ग्रन्थेऽस्मिन् १०८ प्रसिद्धान् व्यवहारोपयोगिनः धातून् चित्वा चतुर्षु लकारेषु रूपाणि दत्तानि ।

किञ्च संस्कृतशब्दानां यथावदुच्चारणम् उच्चारयितरि काञ्चित् शक्तिं जागरयति । किन्तु यथावदुच्चारणं न तावत्सुलभसाध्यमिति अवेत्य ग्रन्थेन सहैव तत्रत्त्यानां धातुरूपाणां ध्वनिमुद्रिकापि संयोजितेति अध्येतृणां महते प्रयोजनाय स्यात् । संस्कृतमभ्यसितुकामाः नूनमनेन कार्यजातेन उपकृता भवन्ति इति विष्वसिमि । ईदृशेषु बहुषु उद्यमेषु साफल्यं प्राप्तवतीयं संस्थास्मिन्नपि प्रयासे यशः प्राप्नुयात्। सुरभारतीसमुपासका भूयस्या संख्यया संवर्धन्तामित्याशासे ।

विद्वान् डा. चन्द्रशेखरभट्टः,

सहायकाचार्यः, व्याकरणविभागः
राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम् – राजीवगान्धी परिसरः
शृङ्गेरी

Foreword

(Translated from Sanskrit)

Saṃskṛta, a divine language bearing a name true to its refined nature, excels all the languages of the world by its greatness. The entire foundation of our Bhāratīya-saṃskṛti, in the form of veda-s, purāṇa-s, darśana-s and all other literature, exists in this language. Because of this, a study of Saṃskṛta is extremely useful in understanding our culture and dharma. The language retains its original form and structure till today, owing to the grammatical expositions of seers led by Pāṇini, and shines forth as a reminder of our ancient culture.

The venerable seers, referred to as 'śiṣṭa-s', communicated through this language. It is impossible to master the śiṣta-usages without a knowledge of vyākaraṇa. Pāṇini has brought all words - both vedic and classical – under the purview of vyākaraṇaśāstra. The basic rule of vyākaraṇa is that only a pada, acceptable to the śiṣṭa-s, is to be used. Pada is of two kinds –

subanta and tiṅanta. Among these, learning tiṅantas requires great effort. Even though there are prakriyā texts which show the derivation of tiṅantas applying all the rules, these texts are very difficult to study and understand. Hence, texts like dhāturatnākara were composed. However, such works are also useful only for those who have already gained a good grounding in the language, and not very accessible to beginners. I am very happy that Vyoma Linguistic Labs Foundation is bringing out this small book to cater to this requirement. In this book, 108 important dhātus useful for common use have been selected, and their forms have been given in 4 lakāra-s.

It is well known that accurate pronunciation of Saṃskṛta words awakens an inherent energy in a person. However, it is not easy to master the nuances of pronunciation. Keeping this in mind, an audio product for learning these dhāturūpa-s has also been created, which is very useful to learners. I am sure that all those who are desirous of learning Samskṛta would be greatly

benefitted by this work. May the organization, which has already completed many such projects, attain success in this endeavor too. May the numbers of Saṃskṛta learners increase manifold.

Vid. Dr. Chandrashekhar Bhat

Assistant Professor,
Department of Vyakarana
Rashtriya Sanskrit Sansthan,
Rajiv Gandhi Campus
Sringeri

Acknowledgements

By the grace of Guru-s, Parents and the Almighty, Vyoma Linguistic Labs Foundation presents a supportive book for the audio product titled **'Dhāturūpa-paricayaḥ'**. This is intended to be of benefit to students at the initial stage of learning and for those who have a thirst for knowledge in Dhāturūpa-s

The audio product Dhāturūpa-paricayaḥ comprises of Dhāturūpa-s in teacher-student mode and chanting mode. By using this book along with audio product, a student can gain maximum benefit and learn Dhāturūpa-s

We would be extremely happy if the audio product and the book serves its purpose and we are happy to receive any suggestions from scholars and students regarding the same.

Vyoma Labs is very grateful to all the people who have extended their support in bringing

out this book and audio product.

Heartfelt praṇāms and thanks to Dr. Chandrashekhar Bhat (Assistant Professor, Department of Vyakarana, Rashtriya Sanskrit Sansthan, Sringeri) for blessing us with a foreword.

We acknowledge and thank M/s Pranava Studios for their support in audio recording, Sri. Mohan Bhat for designing the book cover. We also thank Sri. Madan Raikar for product multiplication and SHRIMUDRA Printing and Corporate Services for book printing task for all the editions respectively.

We are grateful to Sri. Nandakumar Menon, an ardent devotee of Goddess Tripurasundari, who has provided financial support for bringing out the book and audio product.

Thanks to entire Vyoma team involved in bringing out this book and audio product. We would like to specially thank our

volunteers, Chi. Shankararama Sharma, Chi. Amogha Rao, Kum. Sharada, Kum. Ramya, Kum. Vasudha Srinath and Chi. Abhay Sharma, who recorded the audio for the product. Chi. Amogha Rao has also taken initiative for content generation and typing of the book. Blessings and best wishes to all these youngsters. Special thanks to Dr. Usha Rani Sanka for her input in the second edition.

We also thank all our well-wishers and supporters for supporting the cause of spreading Saṃskṛta-Saṃskṛti-Saṃskāra related activities.

Venkatasubramanian P

14 April 2023

Co-founder

Vyoma Linguistic Labs Foundation

About this book

1. This book contains forms of 108 commonly used[1] dhātu-s.[2] There are 4 sections in the book corresponding to the 4 lakāra-s – लट् (Present Tense), लोट् (Imperative), लङ् (Past Tense) and लृट् (Future Tense).

2. In each section, dhātu-s with regular forms[3] are given first as sāmānya-dhātu-s, and dhātu-s with special forms are given later as viśeṣa-dhātu-s.

---

[1] The key criterion for including dhātu-s in this book has been popularity / frequency of usage. We have gone through many textbooks of beginner level in Sanskrit, collected all the dhātu-s used in them, and filtered the list to arrive at this set of most commonly used dhātu-s. We are aware that such a list cannot be exhaustive. We will include more dhātu-s in future volumes of this series.

[2] For understanding the technical terms like dhātu, lakāra, parasmaipada, ātmanepada, etc, please refer to the Introduction section on p.XXXVII

[3] Dhātu-s belonging to the 1st, 4th, 6th and 10th gaṇa-s, having similar forms are treated as regular (sāmānya). Dhātu-s from other gaṇa-s are treated as special (viśeṣa).

3. In each case, Parasmaipadi-dhātu-s are given first, followed by ātmanepadi-dhātu-s and then ubhayapadi-dhātu-s. Both parasmaipada and ātmanepada forms are given separately for ubhayapadi-dhātu-s.[4]

4. In case of many dhātu-s having exactly similar forms in a lakāra, we have not given the forms separately for each of them. Forms are given for the most common dhātu among them, and the remaining dhātu-s are listed below as "Evam" dhātu-s. Learners can easily predict the forms of Evam dhātu-s once they have learnt the main dhātu. The meanings of

[4] As this book is intended for beginners, we have not indicated the gaṇa of the dhātu, nor have we distinguished between dhātu-s of different gaṇa-s. Also, the dhātu-s have been indicated by their reduced form as heard in prayoga-s, and not as they are originally given in the dhātupāṭha (For example, we have given "vand dhātuḥ", and not "vadi abhivādanastutyoḥ"). Original forms of all dhātu-s included in this book, along with their gaṇa and pada details, can be foundin the appendix on p.150

Evam dhātu-s can be found in appendix II on p.150.

5. If there is any minor change in the Evam dhātu as compared to the main dhātu, such a change is indicated within brackets next to the dhātu.

6. The index on p.130 includes all the dhātu-s covered in the book in alphabetical order, giving the meaning of the dhātu, the first form in each lakāra, and the page number where its forms can be found. We have also indicated the changed meaning on adding specific upasarga-s[5] to some of the dhātu-s.

7. For the benefit of beginners, we have also included an alphabetical list of English meanings and the corresponding dhātu-s in p150. Using this table, learners can easily find

---

[5] As in the choice of dhātu-s, the choice of prefixed dhātu-s included has also been governed by popularity of usage.

out which dhātu to use for a particular meaning.

8. For the benefit of beginners we have used लट्-लकार everywhere in place of सन्धियुक्तपद लङ्-लकार.

9. We recommend learners to learn the forms as per the order given in the book, using the audio product for ensuring correct pronunciation.

10. Based on feedback from users, an introduction to Gaṇa-s has been introduced as Appendix III in the Second Edition (p. 164). Gaṇa-information for all dhātu-s covered in this book has also been added to the table in Appendix IV (p. 166).

11. The audio product is available in our website "www.digitalsanskritguru.com".

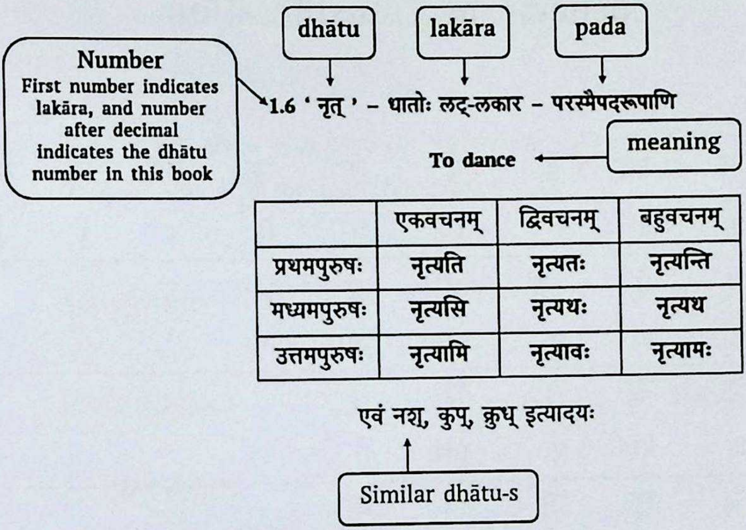

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नृत्यति	नृत्यतः	नृत्यन्ति
मध्यमपुरुषः	नृत्यसि	नृत्यथः	नृत्यथ
उत्तमपुरुषः	नृत्यामि	नृत्यावः	नृत्यामः

Format of dhātu-forms in the book

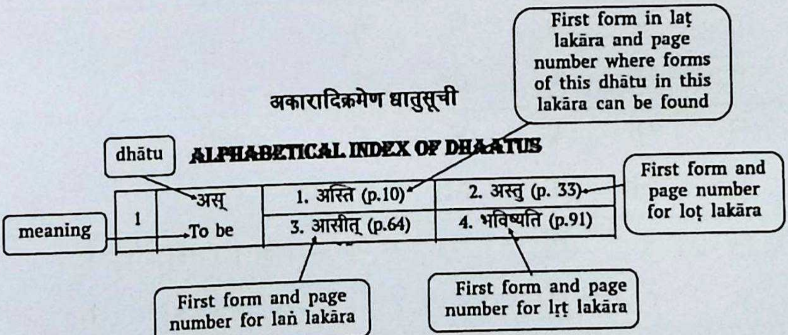

Format of Index in the book

Scheme of Transliteration

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ
a	ā	i	ī	u	ū	ṛ	ṝ	ḷ
ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः	ऽ		
e	ai	o	au	aṃ	aḥ	`		
क्	ख्	ग्	घ्	ङ्				
k	kh	g	gh	ṅ				
च्	छ्	ज्	झ्	ञ्				
c	ch	j	jh	ñ				
ट्	ठ्	ड्	ढ्	ण्				
ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ				
त्	थ्	द्	ध्	न्				
t	th	d	dh	n				
प्	फ्	ब्	भ्	म्				
p	ph	b	bh	m				
य्	र्	ल्	व्	श्	ष्	स्	ह्	
y	r	l	v	ś	ṣ	s	h	

Table of Contents

Note – For page numbers of individual dhātu-s please refer to the Alphabetical Index on p.130.

पूर्वपीठिका	**XXVII**
Introduction	**XXXVII**
1. लट् लकारः	**1-30**
सामान्यधातवः परस्मैपदिनः	**1-9**

1. पठ् 2. दृश् 3. गम्
4. पा 5. स्था 6. नृत्
7. भू 8. गै 9. जि
10. दा (यच्छ्) 11. इष् 12. प्रच्छ्
13. दंश् 14. रुह् 15. तृ

सामान्यधातवः आत्मनेपदिनः	**10-12**

16. वन्द् 17. वृध् 18. शुभ्
19. विद् 20. जन् 21. मृ

सामान्यधातवः उभयपदिनः **13-20**

22. पच् 23. धृ 24. नी
25. कथ् 26. चुर् 27. तड्
28. पूर् 29. सिच्

विशेषधातवः परस्मैपदिनः **21-24**

30. अस् 31. श्रु 32. ज्ञा
33. शक् 34. रुद् 35. या
36. हन् 37. बन्ध्

विशेषधातवः उभयपदिनः **25-30**

38. कृ 39. दा 40. क्री
41. ग्रह् 42. भिद् 43. चि

2. लोट् लकारः **31-64**

सामान्यधातवः परस्मैपदिनः **32-40**

1. पठ् 2. रक्ष् 3. दृश्
4. गम् 5. पा 6. स्था
7. नृत् 8. भू 9. गै
10. जि 11. दा (यच्छ्) 12. इष्

13. प्रच्छ् 14. दंश् 15. रुह्
16. तॄ

सामान्यधातवः आत्मनेपदिनः **40-43**

17. वन्द् 18. वृध् 19. शुभ्
20. विद् 21. जन् 22. मृ

सामान्यधातवः उभयपदिनः **44-54**

23. पच् 24. क्षिप् 25. धृ
26. नी 27. कथ् 28. भक्ष्
29. चुर् 30. तुल् 31. तड्
32. पूर् 33. सिच्

विशेषधातवः परस्मैपदिनः **55-58**

34. अस् 35. श्रु 36. ज्ञा
37. शक् 38. रुद् 39. या
40. हन् 41. बन्ध्

विशेषधातवः उभयपदिनः **59-64**

42. कृ 43. दा 44. क्री
45. ग्रह् 46. भिद् 47. चि

3. लङ् लकारः 65-94

सामान्यधातवः परस्मैपदिनः 66-73

1. पठ् 2. दृश् 3. गम्
4. पा 5. स्था 6. नृत्
7. भू 8. गै 9. जि
10. दा(यच्छ्) 11. इष् 12. प्रच्छ्
13. दंश् 14. रुह् 15. तॄ

सामान्यधातवः आत्मनेपदिनः 74-76

16. वन्द् 17. वृध् 18. शुभ्
19. विद् 20. जन् 21. मृ

सामान्यधातवः उभयपदिनः 77-84

22. पच् 23. धृ 24. नी
25. कथ् 26. चुर् 27. तड्
28. पूर् 29. सिच्

विशेषधातवः परस्मैपदिनः 85-88

30. अस् 31. श्रु 32. ज्ञा
33. शक् 34. रुद् 35. या
36. हन् 37. बन्ध्

विशेषधातवः उभयपदिनः 89-94

38. कृ 39. दा 40. क्री
41. ग्रह् 42. भिद् 43. चि

4. लृट् लकारः 95-129

सामान्यधातवः परस्मैपदिनः 96-129

1. पठ् 2. लिख् 3. नम्
4. विश् 5. त्यज् 6. दह्
7. तप् 8. स्पृश् 9. सृज्
10. दृश् 11. गम् 12. पा
13. नृत् 14. नश् 15. कुप्
16. क्रुध् 17. भू 18. गै
19. जि 20. इष् 21. प्रच्छ्
22. दंश् 23. रुह् 24. तृ

सामान्यधातवः आत्मनेपदिनः 108-122

25. वन्द् 26. लभ् 27. रम्
28. वृध् 29. शुभ् 30. विद्
31. मन् 32. युध्

सामान्यधातवः उभयपदिनः 113-123

33. पच्
34. धाव्
35. क्षिप्
36. धृ
37. नी
38. कथ्
39. चुर्
40. तड्
41. पूर्
42. सिच्
43. मुच्

विशेषधातवः परस्मैपदिनः 124-125

44. अस्
45. श्रु
46. शक्
47. बन्ध्

विशेषधातवः उभयपदिनः 126-129

48. कृ
49. दा
50. ग्रह्
51. भिद्

Appendices

I. Alphabetical Index of Dhātu-s **130**

II. Alphabetical Index of Dhātu meanings **150**

III. Gaṇa-s of Dhātu-s **164**

IV. Dhātu information as per the Dhātupāṭha **166**

पूर्वपीठिका[6]

पदम्

अर्थसहितवर्णसमूहः पदम् । पदस्य द्वौ अवयवौ भवतः – प्रकृतिः, प्रत्ययः च । प्रकृतिः इत्युक्ते पदस्य मूलरूपम् । प्रकृत्या यः युज्यते सः प्रत्ययः ।

पदम् = प्रकृतिः + प्रत्ययः

संस्कृते पदं द्विविधं भवति । नामपदम्, क्रियापदं च। नामपदस्य प्रकृतिः "प्रातिपदिकम्" इति उच्यते, प्रत्ययः "सुप्" इति । सुप्-प्रत्ययः अन्ते भवति इत्यतः नामपदस्य "सुबन्तम्" इति व्यवहारः ।

नामपदम् (सुबन्तम्) = प्रातिपदिकम् + सुप्-प्रत्ययः

उदाहरणम् - रामः = राम + सु

यत् पदं क्रियां सूचयति तत् क्रियापदम् इत्युच्यते । सर्वेषां क्रियापदानां मूलं रूपं (प्रकृतिः) धातुः ।

[6] English translation of this Introduction is available in p.XXXVII

संस्कृतभाषायां प्रायेण '२०००' धातवः सन्ति । एतेभ्यः धातुभ्यः "तिङ्"-प्रत्ययानां योजनेन क्रियापदं भवति । तिङ् - प्रत्ययः अन्ते भवति इत्यतः क्रियापदस्य "तिङन्तम्" इति व्यवहारः ।

क्रियापदम् (तिङन्तम्) = धातुः + तिङ् प्रत्ययः

उदाहरणम् - अस्ति = अस् + ति

सामान्यतः धातोः तिङ्-प्रत्ययस्य च मध्ये अन्यः प्रत्ययः भवति । सः विकरणप्रत्ययः इति उच्यते ।

धातुः + विकरणप्रत्ययः + तिङ्-प्रत्ययः = क्रियापदम्

उदा- पठ् + अ + ति = पठति

धातुषु दश गणाः सन्ति । भिन्नानां गणानां भिन्नाः विकरणप्रत्ययाः भवन्ति ।

<u>अवधेयः अंशः</u> = अस्मिन् पुस्तके गणानां विकरणप्रत्ययानां च विषयः विस्तरेण न निर्दिश्यते ।

विकरणप्रत्ययाः

Sl.No.	Name of Gaṇa	Vikaraṇa pratyaya	Example
1	भ्वादिः	अ	पठ्-अ-ति
2	अदादिः	-	अद्-ति
3	जुहोत्यादिः	-	जुहो-ति
4	दिवादिः	य	नृत्-य-ति
5	स्वादिः	नु	सु-नु-ते
6	तुदादिः	अ	लिख्-अ-ति
7	रुधादिः	न	भिनद्-ति
8	तनादिः	उ	तन्-उ-ते
9	क्र्यादिः	ना	पु-ना-ति
10	चुरादिः	अ	कथय्-अ-ति

लकारः

एकैकस्यापि धातोः दश लकाराः सम्भवन्ति । लकाराः क्रियायाः कालं प्रकारं वा द्योतयन्ति । तेषु षट् लकाराः कालवाचकाः, चत्वारः प्रकारबोधकाः ।

षट् कालवाचकाः

	लकारः	कालः	उदाहरणम्
१	लट्	वर्तमानः	पठति
२	लङ्	अनद्यतन[7]भूतः	अपठत्
३	लुङ्	भूतः	अपाठीत्
४	लिट्	परोक्षभूतः	पपाठ
५	लुट्	अनद्यतनभविष्यत्	पठिता
६	लृट्	भविष्यत्	पठिष्यति

[7] अद्यतनं किमित्यत्र मतभेदाः सन्ति । अद्य प्रातः सूर्योदयादारभ्य श्वः सूर्योदयपर्यन्तम् अद्यतनम् इति केचित् । ह्यस्तनरात्रेः अन्तिमयामादारभ्य आगामिन्याः रात्रेः प्रथमयाममभिव्याप्य अद्यतनः कालः इति केचित् । आधुनिकगणनामाश्रित्य रात्रौ १२ वादनादारभ्य पुनः अग्रिमरात्रौ १२ वादनपर्यन्तम् अद्यतनम् इत्यपि अभिप्रायः विद्यते ।

चत्वारः प्रकारबोधकाः

	लकारः	प्रकारः	उदाहरणम्
१	लोट्	प्रवर्तना / आशीः	पठतु
२	विधिलिङ्	प्रवर्तना	पठेत्
३	आशीर्लिङ्	आशीः	पठ्यात्
४	लङ्	हेतु-हेतुमद्भावे क्रियातिपत्तिः	अपठिष्यत्

तिङ्-प्रत्ययाः

लकारस्य स्थाने तिङ्[8] प्रत्ययाः भवन्ति (एतेषाम् आख्यातप्रत्ययाः इत्यपि व्यवहारः अस्ति) । एते अष्टादश प्रत्ययाः । तेषु नव प्रत्ययाः परस्मैपदप्रत्ययाः अपरे नव प्रत्ययाः आत्मनेपदप्रत्ययाः। आख्यातप्रत्ययाः एव पुरुषप्रत्ययाः इति कथ्यन्ते । पुरुषाश्च त्रयः सन्ति । ते एवम् -

१) **प्रथमपुरुषः** – "युष्मद्", "अस्मद्" इति शब्दद्वयं विहाय अन्येषां शब्दानां योगे प्रथमपुरुषः भवति । उदाहरणम् – सः पठति, ते वन्दन्ते ।

[8] प्रथमस्य तिप्-प्रत्ययस्य 'ति' इत्यारभ्य अन्तिमस्य 'महिङ्'-प्रत्ययस्य 'ङ्' पर्यन्तं सङ्क्षिप्तं रूपमेव 'तिङ्'।

२) **मध्यमपुरुषः** – "युष्मद्" - शब्दस्य योगे मध्यमपुरुषः भवति । उदाहरणम् – त्वं पठसि, यूयं वन्दध्वे ।

३) **उत्तमपुरुषः** – "अस्मद्" - शब्दस्य योगे उत्तमपुरुषः भवति । उदाहरणम् – अहं पठामि, वयं वन्दामहे ।

प्रतिपुरुषं त्रीणि वचनानि सन्ति । ते -

१) एकवचनम्

२) द्विवचनम्

३) बहुवचनम्

तिङ् प्रत्ययाः

	परस्मैपदप्रत्ययाः		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तिप्	तस्	झि
मध्यमपुरुषः	सिप्	थस्	थ
उत्तमपुरुषः	मिप्	वस्	मस्

	आत्मनेपदप्रत्ययाः		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	त	आताम्	झ
मध्यमपुरुषः	थास्	आथाम्	ध्वम्
उत्तमपुरुषः	इट्	वहि	महिङ्

परस्मैपदिधातवः

केभ्यश्चित् धातुभ्यः परस्मैपदप्रत्ययाः एव युज्यन्ते ।
ते धातवः परस्मैपदिनः ।

उदाहरणम् - भू - भवति, पठ् - पठति

आत्मनेपदिधातवः

केभ्यश्चित् धातुभ्यः आत्मनेपदप्रत्ययाः एव युज्यन्ते ।
ते धातवः आत्मनेपदिनः ।

उदाहरणम् - लभ् - लभते, वृध् - वर्धते

उभयपदिधातवः

केभ्यश्चित् धातुभ्यः परस्मैपदप्रत्ययाः
आत्मनेपदप्रत्ययाः इति उभये अपि युज्यन्ते ।
ते धातवः उभयपदिनः ।

उदाहरणम् - भज् – भजति / भजते,
कथ् - कथयति / कथयते ।

उपसर्ग-परिचयः

अस्मिन् पुस्तके सोपसर्गकधातवः अपि सन्ति। तेषां परिज्ञानाय उपसर्गपरिचयः अत्र प्रदीयते।

भूमिका

गोपः ग्रामं गच्छति।
गोपः ग्रामात् आगच्छति।
गोपः संस्कृतम् अवगच्छति।

द्वितीये तृतीये च वाक्ये गम्-धातोः पूर्वम् 'आङ्, अव' इत्यनयोः उपयोगः अस्ति। तयोः योगेन गम्-धातोः अर्थव्यत्ययः दृश्यते। प्रादयः ये धातोः पूर्वम् उपयुज्यन्ते तेषामेव उपसर्गाः इति नाम।

उपसर्गाः २२ सन्ति। ते -
प्र, परा, अप, सम्, अनु, अव, निस्, निर्, दुस्, दुर्, वि, आ, नि, अधि, अपि, अति, सु, उत् / उद्, अभि, प्रति, परि, उप।

अस्यैव श्लोकरूपमेवमस्ति -

प्रविपरापसमन्ववनिर्निसौ
दुरतिदुस्प्रतिसूदधिपर्यपि ।
(तदनु) चाङभिनी
उपविंशतिर्द्विसहितेत्युपसर्गसमाह्वयः ॥ १ ॥

उपसर्गाणां कार्यं त्रिधा भवति -

धातोः अर्थं -

१. पूर्णतया परिवर्तयन्ति ।

२. अनुवर्तन्ते (परिवर्तनं न भवति)।

३. किञ्चित् विशेषार्थं कल्पयन्ति ।

धात्वर्थं बाधते कश्चित् कश्चित् तमनुवर्तते ।
तमेव विशिनष्ट्यन्यः उपसर्गगतिस्त्रिधा ॥२॥

उपसर्गेण धात्वर्थो बलादन्यत्र नीयते ।
प्रहाराहारसंहारविहारपरिहारवत् ॥३॥

यथा - प्र+हृ=प्रहरति ।

१. यजमानः शुनकं प्रहरति । २. सेवकः जलम् आहरति ।

३. रामः रावणं संहरति । ४. वने विहरति ।

५. वैद्यः व्याधिं परिहरति ।

धातोः पूर्वम् उपसर्गाः एकः वा तदधिका वा योजयितुं शक्यन्ते । उदा - उप+आ+हरति = उपाहरति ।

आगच्छन्तु, अधुना वयं धातुरूपाणाम् अध्ययनं कुर्मः ।

Introduction

(Translation of the Saṃskṛta – Pūrvapīṭhikā)

Padam (Word)

'Padam' is a meaningful group of letters. A pada has two components – **prakṛti** and **pratyaya**. Prakṛti is the root form of the word. That which is affixed to the Prakṛti is called pratyaya.

Padam = Prakṛtiḥ + Pratyayaḥ

Word = Root + Suffix

There are two types of pada in Sanskrit. They are Nāmapada (Nominal form) and Kriyāpada (Verbal form). The root of a Nāmapada is called 'Prātipadikam', and the suffixes added to this are called 'Sup' pratyaya-s. Since the nominal forms carry

'sup' suffixes at their end, they are also called Subanta-s.

Nāmapadam = Prātipadikam + Sup pratyayaḥ

Eg: Rāmaḥ = Rāma + su

A word which denotes action is called Kriyāpadam (Verb).The root word for kriyāpada-s is called **'Dhātu'** (Verb root). There are about 2000 dhātu-s in Sanskrit. Kriyāpada-s are generated by adding Tiṅ-suffixes to these dhātu-s. Since these words carry Tiṅ-suffixes at their end, they are referred to as tiṅanta-s.

Kriyāpadam = Dhātuḥ + Tiṅ pratyayaḥ

Eg: asti = as + ti

Usually, there is another pratyaya added in between the dhātu and the tiṅ-pratyaya. This is called the Vikaraṇapratyaya.

Dhātuḥ + vikaraṇaḥ + tiṅ-pratyayaḥ = kriyāpadam

Eg: Paṭh + a + ti = paṭhati

There are 10 classes of dhātu-s, called as gaṇa-s. Each gaṇa gets a different vikaraṇapratyaya.

Note = In this book, we have not dealt with the topic of gaṇa-s and Vikaraṇapratyaya-s in detail.

Vikaraṇapratyaya-s

Sl.No.	Name of Gaṇa	Vikaraṇa pratyaya	Example
1	भ्वादिः	अ	पठ्-अ-ति
2	अदादिः	-	अद्-ति
3	जुहोत्यादिः	-	जुहो-ति
4	दिवादिः	य	नृत्-य-ति
5	स्वादिः	नु	सु-नु-ते
6	तुदादिः	अ	लिख्-अ-ति
7	रुधादिः	न	भिनद्-ति
8	तनादिः	उ	तन्-उ-ते
9	क्र्यादिः	ना	पु-ना-ति
10	चुरादिः	अ	कथय्-अ-ति

Lakāra-s

Forms of Dhātu-s can be divided into 10 Lakāra-s. Lakāra-s denote the tense or the mood of the action. Six among them denote tenses and four denote moods.

Six Lakāra-s denoting tense

	Lakāra	Tense	Example
1	लट् (Laṭ)	वर्तमानः (Present)	पठति
2	लङ् (Laṅ)	अनद्यतनभूतः (Past–Earlier than current day[9])	अपठत्
3	लुङ् (Luṅ)	सामान्यभूतः (Simple Past)	अपाठीत्
4	लिट् (Liṭ)	परोक्षभूतः (Past – Not perceived directly)	पपाठ
5	लुट् (Luṭ)	अनद्यतनभविष्यत् (Future – beyond current day)	पठिता
6	लृट् (Lṛṭ)	सामान्यभविष्यत् (Simple Future)	पठिष्यति

[9] There are different opinions regarding the definition of 'adyatana' (current day). Some consider the current day to extend from today's Sunrise to tomorrow's sunrise. Others consider it to be from the last yāma (eighth part of a day) of previous night to the first yāma of the coming night. Yet others also accept the modern convention of 12 midnight to 12 the next midnight.

Four Lakāra-s denoting mood

	Lakāra	Mood	Example
1	लोट् (Loṭ)	प्रवर्तना / आशीः (Inducing action through order or request / Benediction)	पठतु
2	विधिलिङ् (Vidhiliṅ)	प्रवर्तना (Inducing action through order or request)	पठेत्
3	आशीर्लिङ् (Āśīrliṅ)	आशीः (Benediction)	पठ्यात्
4	लृङ् (lṛṅ)	हेतु-हेतुमद्भावे क्रियातिपत्तिः Cause-Effect with absence of action	अपठिष्यत्

Tiṅ-pratyaya-s

Tiṅ[10] -pratyaya-s (also known as ākhyātapratyaya-s) replace the Lakāra-s. These pratyaya-s are 18 in number. 9 of them are called Parasmaipada pratyaya-s and the other 9 are called Ātmanepada pratyaya-s. These Ākhyātapratyaya-s are also called as Puruṣa pratyaya-s. There are 3 Puruṣa-s (Persons). They are -

1) **Prathama-puruṣaḥ (Third Person)** is used in association with all words other than yuṣmad (You) and asmad (I/We). Example - सः पठति (He reads), ते वन्दन्ते (They salute).

2) **Madhyama-puruṣaḥ (Second Person) is** used in association with the word yuṣmad

[10] Tiṅ is an abbreviation for these pratyaya-s, formed by taking the first letter 'ti' of the first pratyaya 'tip', and the last letter 'ṅ' of the last pratyaya 'mahiṅ'

(You). Example - त्वं पठसि (You read), यूयं वन्दध्वे (You all salute).

3) **Uttama-puruṣaḥ (First Person[11])** is used in association with the word asmad (I/We). Example - अहं पठामि (I read), वयं वन्दामहे (We salute).

Each puruṣa has three numbers -

1) Ekavacanam (Singular)
2) Dvivacanam (Dual)
3) Bahuvacanam (Plural)

[11]Note that the 'First Person' of English is not 'Prathama puruṣa' in Sanskrit, but 'Uttama Puruṣa'.

Tiṅ- pratyaya-s

	परस्मैपदप्रत्ययाः (Parasmaipadapratyaya-s)		
	एकवचनम् Singular	द्विवचनम् Dual	बहुवचनम् Plural
प्रथमपुरुषः Third Person	तिप् tip	तस् tas	झि jhi
मध्यमपुरुषः Second Person	सिप् sip	थस् thas	थ tha
उत्तमपुरुषः First Person	मिप् mip	वस् vas	मस् mas

	आत्मनेपदप्रत्ययाः (Ātmanepadapratyaya-s)		
	एकवचनम् Singular	द्विवचनम् Dual	बहुवचनम् Plural
प्रथमपुरुषः Third Person	त ta	आताम् ātām	झ jha
मध्यमपुरुषः Second Person	थास् thās	आथाम् āthām	ध्वम् dhvam
उत्तमपुरुषः First Person	इट् iṭ	वहि vahi	महिङ् mahiṅ

Parasmaipadi-dhātu-s

A few dhātu-s allow addition of only parasmaipada pratyaya-s Such dhātu-s are called Parasmaipadin-s.

Example - bhū - bhavati, paṭh – paṭhati

Ātmanepadi-dhātu-s

A few dhātu-s allow addition of only ātmanepada pratyaya-s Such dhātu-s are called Ātmanepadin-s.

Example - labh - labhate, vṛdh - vardhate

Ubhayapadi-dhātu-s

A few dhātu-s allow addition of both parasmaipada and ātmanepada pratyaya-s Such dhātu-s are called Ubhayapadin-s.

Example – bhaj - bhajati / bhajate, kath-kathayati / kathayate

UPASARGA-S

In this book, dhātu-s with upasarga-s have been given. An introduction to Upasarga-s is given in this section.

Introduction

gopaḥ grāmaṃ gacchati

gopaḥ grāmāt āgacchati

gopaḥ saṃskṛtam avagacchati

In the second and the third sentences there is usage of 'āṅ' and'pra'. The 'gam'dhātu gets to change its meaning by the addition of these. (Particles like) 'pra' etc. which are attached prior to a dhātu are called upasarga-s.

Upasarga is a particle, which is added prior to a dhātu (verb-root). Upasarga-s are 22 in number. They are -

pra, parā, apa, sam, anu, ava, nis, nir, dus, dur, vi, ā, ni, adhi, api, ati, su, ut/ud, abhi, prati, pari, upa.

The same thought is put in śloka form -

pravíparāpasamanvavanirnisau
duratiduspratisūdadhi paryapi |
(tadanu) cāṅabhinī
upaviṃśatirdvisahitetyupasargasamāhvayaḥ ||1||

The effect of upasarga-s is three-fold -
The Dhātu ṃeaning is either -

1. Totally changed, or
2. Same remains (Not affected at all), or
3. Improved upon (added meaning).

dhātvarthaṃ bādhate kaścit kaścit tamanuvartate |
tameva viśinaṣṭyanyat upasargagatistridhā ||2||
upasargeṇa dhātvartho balādanyatra nīyate |
prahārāhārasaṃhāravihāraparihāravat ||3||

Eg. - pra+hṛ=praharati.

1. yajamānaḥ śunakaṃ praharati.
2. sevakaḥ jalam āharati.
3. rāmaḥ rāvaṇaṃ saṃharati.
4. rādhā vane viharati. 5. vaidyaḥ vyādhiṃ pariharati.

One or more upasarga-s could be added prior to a dhātu. Eg - upa+ā+hṛ=upāharati
Come, Let us enjoy learning the forms of dhātu-s.

लट्-लकारः

Present Tense

Vyoma Linguistic Labs Foundation

सामान्यधातवः - परस्मैपदिनः

1.1 ' पठ् ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Read)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	(सः/सा/तत्) पठति **He/She/It reads**	(तौ/ते/ते) पठतः **They both read**	(ते/ताः/तानि) पठन्ति **They all read**
मध्यमपुरुषः	(त्वं) पठसि **You read**	(युवां) पठथः **You both read**	(यूयं) पठथ **You all read**
उत्तमपुरुषः	(अहं) पठामि **I read**	(आवां) पठावः **We both read**	(वयं) पठामः **We all read**

एवं लिख्, क्रीड्, हस्, वद्, अनु+वद्, खाद्, नम्, प्र+नम्(प्रणम्)[1], विश्, प्र+विश्, पत्, उत्+पत्, रक्ष्, चल्, भ्रम्[2] वस्, त्यज्, दह्, जप्, तप्, जीव्, स्पृश्, निन्द्, नन्द्, सृज्, कूज्, भष्, वि+रम्[3] इत्यादयः

[1] प्र+नम्-(प्रणम्) - The initial न् of the dhātu is converted to ण् when preceded by प्र

[2] भ्रम् dhātu has two forms in लट्, लोट् & लङ् lakāra-s. See 1.6 नृत् धातु (pg. no. 5) for alternate forms.

[3] वि+रम् (विरमति) Though रम् dhātu is आत्मनेपदी, when it is preceeded by the upasarga 'वि', then the dhātu becomes

1.2 ' दृश् ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To See)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पश्यति**	**पश्यतः**	**पश्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**पश्यसि**	**पश्यथः**	**पश्यथ**
उत्तमपुरुषः	**पश्यामि**	**पश्यावः**	**पश्यामः**

1.3 ' गम् ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Go)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**गच्छति**	**गच्छतः**	**गच्छन्ति**
मध्यमपुरुषः	**गच्छसि**	**गच्छथः**	**गच्छथ**
उत्तमपुरुषः	**गच्छामि**	**गच्छावः**	**गच्छामः**

एवम् आ+गम्, अनु+गम्, अधि+गम्, अव+गम्,

निर्+गम्, प्रति+गम् इत्यादयः

परस्मैपदी. Thus, the final form is like पठ् in लट्, लोट् and लङ् lakārā-s and like नम् in ऌट् lakāra.

1.4 ' पा ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Drink)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पिबति**	**पिबतः**	**पिबन्ति**
मध्यमपुरुषः	**पिबसि**	**पिबथः**	**पिबथ**
उत्तमपुरुषः	**पिबामि**	**पिबावः**	**पिबामः**

1.5 ' स्था ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Stand)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**तिष्ठति**	**तिष्ठतः**	**तिष्ठन्ति**
मध्यमपुरुषः	**तिष्ठसि**	**तिष्ठथः**	**तिष्ठथ**
उत्तमपुरुषः	**तिष्ठामि**	**तिष्ठावः**	**तिष्ठामः**

1.6 ' नृत् ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Dance)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नृत्यति**	**नृत्यतः**	**नृत्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**नृत्यसि**	**नृत्यथः**	**नृत्यथ**
उत्तमपुरुषः	**नृत्यामि**	**नृत्यावः**	**नृत्यामः**

एवं नश्, कुप्, क्रुध्, भ्रम्[4] इत्यादयः

1.7 ' भू ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भवति**	**भवतः**	**भवन्ति**
मध्यमपुरुषः	**भवसि**	**भवथः**	**भवथ**
उत्तमपुरुषः	**भवामि**	**भवावः**	**भवामः**

एवम् अनु+भू इत्यादयः

4 भ्रम् dhātu has two forms in लट्, लोट् & लङ् lakāra-s. See 1.1 पठ् धातु (pg. no. 2) for alternate forms.

1.8 ' गै ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Sing)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**गायति**	**गायतः**	**गायन्ति**
मध्यमपुरुषः	**गायसि**	**गायथः**	**गायथ**
उत्तमपुरुषः	**गायामि**	**गायावः**	**गायामः**

1.9 ' जि[5]' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Win)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**जयति**	**जयतः**	**जयन्ति**
मध्यमपुरुषः	**जयसि**	**जयथः**	**जयथ**
उत्तमपुरुषः	**जयामि**	**जयावः**	**जयामः**

---

5 परा+जि (पराजयते) - When जि dhātu is preceded by the upasarga 'परा', then the dhātu becomes आत्मनेपदी. Thus, the final form is like नी (आत्मनेपदी) in all lakāra-s.

1.10 ' दा[6] ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**यच्छति**	**यच्छतः**	**यच्छन्ति**
मध्यमपुरुषः	**यच्छसि**	**यच्छथः**	**यच्छथ**
उत्तमपुरुषः	**यच्छामि**	**यच्छावः**	**यच्छामः**

1.11 ' इष् ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Wish)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**इच्छति**	**इच्छतः**	**इच्छन्ति**
मध्यमपुरुषः	**इच्छसि**	**इच्छथः**	**इच्छथ**
उत्तमपुरुषः	**इच्छामि**	**इच्छावः**	**इच्छामः**

---

6 There is another दा dhātu (ददाति) whose forms are different. See dhātu - 1.39a दा (pg. 26)

1.12 ‘ प्रच्छ् ’ - धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Ask)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पृच्छति**	**पृच्छतः**	**पृच्छन्ति**
मध्यमपुरुषः	**पृच्छसि**	**पृच्छथः**	**पृच्छथ**
उत्तमपुरुषः	**पृच्छामि**	**पृच्छावः**	**पृच्छामः**

1.13 ‘ दंश् ’ – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Bite)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**दशति**	**दशतः**	**दशन्ति**
मध्यमपुरुषः	**दशसि**	**दशथः**	**दशथ**
उत्तमपुरुषः	**दशामि**	**दशावः**	**दशामः**

1.14 ' रुह् ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Grow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रोहति	रोहतः	रोहन्ति
मध्यमपुरुषः	रोहसि	रोहथः	रोहथ
उत्तमपुरुषः	रोहामि	रोहावः	रोहामः

एवम् आ+रुह्, अव+रुह् इत्यादयः

1.15 ' तॄ ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Swim)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तरति	तरतः	तरन्ति
मध्यमपुरुषः	तरसि	तरथः	तरथ
उत्तमपुरुषः	तरामि	तरावः	तरामः

एवं स्मृ, वि+स्मृ इत्यादयः

सामान्यधातवः - आत्मनेपदिनः

1.16 ' वन्द् ' - धातोः लट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि
(To Salute)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वन्दते	वन्देते	वन्दन्ते
मध्यमपुरुषः	वन्दसे	वन्देथे	वन्दध्वे
उत्तमपुरुषः	वन्दे	वन्दावहे	वन्दामहे

एवं लभ्, सेव्, सह्, रम्, भाष्, यत्, प्र+यत्, कम्प्,
भज्, बाध् इत्यादयः

1.17 ' वृध् ' - धातोः लट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि
(To Grow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वर्धते	वर्धेते	वर्धन्ते
मध्यमपुरुषः	वर्धसे	वर्धेथे	वर्धध्वे
उत्तमपुरुषः	वर्धे	वर्धावहे	वर्धामहे

एवं वृत् इत्यादयः

1.18 ‘ शुभ् ’ – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Shine/Glow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**शोभते**	**शोभेते**	**शोभन्ते**
मध्यमपुरुषः	**शोभसे**	**शोभेथे**	**शोभध्वे**
उत्तमपुरुषः	**शोभे**	**शोभावहे**	**शोभामहे**

एवं रुच्, मुद् इत्यादयः

1.19 ‘ विद् ’ – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**विद्यते**	**विद्येते**	**विद्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**विद्यसे**	**विद्येथे**	**विद्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**विद्ये**	**विद्यावहे**	**विद्यामहे**

एवं मन्, युध् इत्यादयः

1.20 ' जन् ' – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Be Born)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**जायते**	**जायेते**	**जायन्ते**
मध्यमपुरुषः	**जायसे**	**जायेथे**	**जायध्वे**
उत्तमपुरुषः	**जाये**	**जायावहे**	**जायामहे**

1.21 ' मृ ' – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Die)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**म्रियते**	**म्रियेते**	**म्रियन्ते**
मध्यमपुरुषः	**म्रियसे**	**म्रियेथे**	**म्रियध्वे**
उत्तमपुरुषः	**म्रिये**	**म्रियावहे**	**म्रियामहे**

सामान्यधातवः – उभयपदिनः

1.22a ‘ पच् ’ – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Cook)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पचति**	**पचतः**	**पचन्ति**
मध्यमपुरुषः	**पचसि**	**पचथः**	**पचथ**
उत्तमपुरुषः	**पचामि**	**पचावः**	**पचामः**

एवं भज्, धाव्, वह्, याच्, क्षिप्, राज्, खन्, मिल् इत्यादयः

1.22b ‘ पच् ’ – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Cook)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पचते**	**पचेते**	**पचन्ते**
मध्यमपुरुषः	**पचसे**	**पचेथे**	**पचध्वे**
उत्तमपुरुषः	**पचे**	**पचावहे**	**पचामहे**

एवं भज्, धाव्, वह्, याच्, क्षिप्, राज्, खन्, मिल् इत्यादयः

1.23a ' धृ ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि (To Wear)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	धरति	धरतः	धरन्ति
मध्यमपुरुषः	धरसि	धरथः	धरथ
उत्तमपुरुषः	धरामि	धरावः	धरामः

एवं हृ, प्र+हृ, आ+हृ, सम्+हृ, वि+हृ, परि+हृ इत्यादयः

1.23b ' धृ ' – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि (To Wear)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	धरते	धरेते	धरन्ते
मध्यमपुरुषः	धरसे	धरेथे	धरध्वे
उत्तमपुरुषः	धरे	धरावहे	धरामहे

एवं हृ, प्र+हृ, आ+हृ, सम्+हृ, वि+हृ, परि+हृ इत्यादयः

1.24a ' नी ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Carry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नयति**	**नयतः**	**नयन्ति**
मध्यमपुरुषः	**नयसि**	**नयथः**	**नयथ**
उत्तमपुरुषः	**नयामि**	**नयावः**	**नयामः**

एवम् आ+नी इत्यादयः

1.24b ' नी ' - धातोः लट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Carry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नयते**	**नयेते**	**नयन्ते**
मध्यमपुरुषः	**नयसे**	**नयेथे**	**नयध्वे**
उत्तमपुरुषः	**नये**	**नयावहे**	**नयामहे**

एवम् आ+नी, परा+जि[7] इत्यादयः

[7] परा+जि (पराजयते) - Though the dhātu जि is परस्मैपदी, When it is preceded by the upasarga 'परा', then the dhātu becomes आत्मनेपदी. Thus, the final form is like नी (आत्मनेपदी) in all lakāra-s.

1.25a ' कथ् ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Narrate)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**कथयति**	**कथयतः**	**कथयन्ति**
मध्यमपुरुषः	**कथयसि**	**कथयथः**	**कथयथ**
उत्तमपुरुषः	**कथयामि**	**कथयावः**	**कथयामः**

एवं रच्, गण्, भक्ष्, चिन्त्, पूज्, वर्ण्, दण्ड्, पाल्,
पीड् इत्यादयः

1.25b ' कथ् ' –धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Narrate)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**कथयते**	**कथयेते**	**कथयन्ते**
मध्यमपुरुषः	**कथयसे**	**कथयेथे**	**कथयध्वे**
उत्तमपुरुषः	**कथये**	**कथयावहे**	**कथयामहे**

एवं रच्, गण्, भक्ष्, चिन्त्, पूज्, वर्ण्, दण्ड्, पाल्,
पीड् इत्यादयः

1.26a ' चुर् ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Steal)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**चोरयति**	**चोरयतः**	**चोरयन्ति**
मध्यमपुरुषः	**चोरयसि**	**चोरयथः**	**चोरयथ**
उत्तमपुरुषः	**चोरयामि**	**चोरयावः**	**चोरयामः**

एवं तुल् इत्यादयः

1.26b ' चुर् ' – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Steal)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**चोरयते**	**चोरयेते**	**चोरयन्ते**
मध्यमपुरुषः	**चोरयसे**	**चोरयेथे**	**चोरयध्वे**
उत्तमपुरुषः	**चोरये**	**चोरयावहे**	**चोरयामहे**

एवं तुल् इत्यादयः

1.27a ' तड् ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Beat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**ताडयति**	**ताडयतः**	**ताडयन्ति**
मध्यमपुरुषः	**ताडयसि**	**ताडयथः**	**ताडयथ**
उत्तमपुरुषः	**ताडयामि**	**ताडयावः**	**ताडयामः**

एवं क्षल् इत्यादयः

1.27b ' तड् ' - धातोः लट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Beat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**ताडयते**	**ताडयेते**	**ताडयन्ते**
मध्यमपुरुषः	**ताडयसे**	**ताडयेथे**	**ताडयध्वे**
उत्तमपुरुषः	**ताडये**	**ताडयावहे**	**ताडयामहे**

एवं क्षल् इत्यादयः

1.28a 'पूर्' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Fill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पूरयति	पूरयतः	पूरयन्ति
मध्यमपुरुषः	पूरयसि	पूरयथः	पूरयथ
उत्तमपुरुषः	पूरयामि	पूरयावः	पूरयामः

1.28b 'पूर्' – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Fill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पूरयते	पूरयेते	पूरयन्ते
मध्यमपुरुषः	पूरयसे	पूरयेथे	पूरयध्वे
उत्तमपुरुषः	पूरये	पूरयावहे	पूरयामहे

1.29a 'सिच्' - धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Sprinkle)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**सिञ्चति**	**सिञ्चतः**	**सिञ्चन्ति**
मध्यमपुरुषः	**सिञ्चसि**	**सिञ्चथः**	**सिञ्चथ**
उत्तमपुरुषः	**सिञ्चामि**	**सिञ्चावः**	**सिञ्चामः**

एवम् अभि+सिच् (अभिषिच्)[8], मुच्, वि+मुच् इत्यादयः

1.29b 'सिच्' - धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Sprinkle)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**सिञ्चते**	**सिञ्चेते**	**सिञ्चन्ते**
मध्यमपुरुषः	**सिञ्चसे**	**सिञ्चेथे**	**सिञ्चध्वे**
उत्तमपुरुषः	**सिञ्चे**	**सिञ्चावहे**	**सिञ्चामहे**

एवम् अभि+सिच् (अभिषिच्), मुच्, वि+मुच् इत्यादयः

---

[8]अभि+सिच् – अभिषिञ्चति / अभिषिञ्चते – The initial स् of the dhātu is converted to ष् when preceded by अभि

विशेषधातवः – परस्मैपदिनः

1.30 ' अस् ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अस्ति**	**स्तः**	**सन्ति**
मध्यमपुरुषः	**असि**	**स्थः**	**स्थ**
उत्तमपुरुषः	**अस्मि**	**स्वः**	**स्मः**

1.31 ' श्रु ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Listen)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**शृणोति**	**शृणुतः**	**शृण्वन्ति**
मध्यमपुरुषः	**शृणोषि**	**शृणुथः**	**शृणुथ**
उत्तमपुरुषः	**शृणोमि**	**शृणुवः,** **शृण्वः**	**शृणुमः,** **शृण्मः**

एवं प्रति+श्रु इत्यादयः

1.32 ' ज्ञा ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Know)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**जानाति**	**जानीतः**	**जानन्ति**
मध्यमपुरुषः	**जानासि**	**जानीथः**	**जानीथ**
उत्तमपुरुषः	**जानामि**	**जानीवः**	**जानीमः**

एवं पू (पुनाति)[9] इत्यादयः

1.33 ' शक् ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Be Able)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**शक्नोति**	**शक्नुतः**	**शक्नुवन्ति**
मध्यमपुरुषः	**शक्नोषि**	**शक्नुथः**	**शक्नुथ**
उत्तमपुरुषः	**शक्नोमि**	**शक्नुवः**	**शक्नुमः**

एवम् आप्, प्र+आप् इत्यादयः

---

[9] This dhātu is an ubhayapadin, and hence, also gets ātmanepadarūpa-s – पुनीते, पुनाते, पुनते (Similar to 1.40b)

1.34 ' रुद् ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Cry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रोदिति	रुदितः	रुदन्ति
मध्यमपुरुषः	रोदिषि	रुदिथः	रुदिथ
उत्तमपुरुषः	रोदिमि	रुदिवः	रुदिमः

1.35 ' या ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Go)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	याति	यातः	यान्ति
मध्यमपुरुषः	यासि	याथः	याथ
उत्तमपुरुषः	यामि	यावः	यामः

एवं स्ना इत्यादयः

1.36 ‘ हन् ’ – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Kill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हन्ति	हतः	घ्नन्ति
मध्यमपुरुषः	हंसि	हथः	हथ
उत्तमपुरुषः	हन्मि	हन्वः	हन्मः

1.37 ‘ बन्ध् ’ – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Tie)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	बध्नाति	बध्नीतः	बध्नन्ति
मध्यमपुरुषः	बध्नासि	बध्नीथः	बध्नीथ
उत्तमपुरुषः	बध्नामि	बध्नीवः	बध्नीमः

विशेषधातवः – उभयपदिनः

1.38a ‘ कृ ’ – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Do)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति
मध्यमपुरुषः	करोषि	कुरुथः	कुरुथ
उत्तमपुरुषः	करोमि	कुर्वः	कुर्मः

1.38b ‘ कृ ’ – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Do)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कुरुते	कुर्वाते	कुर्वते
मध्यमपुरुषः	कुरुषे	कुर्वाथे	कुरुध्वे
उत्तमपुरुषः	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे

1.39a ' दा ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ददाति	दत्तः	ददति
मध्यमपुरुषः	ददासि	दत्थः	दत्थ
उत्तमपुरुषः	ददामि	दद्वः	दद्मः

1.39b ' दा ' – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दत्ते	ददाते	ददते
मध्यमपुरुषः	दत्से	ददाथे	दद्ध्वे
उत्तमपुरुषः	ददे	दद्वहे	दद्महे

एवम् आ+दा[10] इत्यादयः

[10]When दा dhātu is preceded by आ upasarga then it has only आत्मनेपदी forms in all lakāra-s.

1.40a ' क्री ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Buy)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**क्रीणाति**	**क्रीणीतः**	**क्रीणन्ति**
मध्यमपुरुषः	**क्रीणासि**	**क्रीणीथः**	**क्रीणीथ**
उत्तमपुरुषः	**क्रीणामि**	**क्रीणीवः**	**क्रीणीमः**

1.40b ' क्री ' – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Buy)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**क्रीणीते**	**क्रीणाते**	**क्रीणते**
मध्यमपुरुषः	**क्रीणीषे**	**क्रीणाथे**	**क्रीणीध्वे**
उत्तमपुरुषः	**क्रीणे**	**क्रीणीवहे**	**क्रीणीमहे**

एवं वि+क्री इत्यादयः[11]

[11] When क्री dhātu is preceded by वि upasarga then it has only आत्मनेपदी forms in all lakāra-s.

1.41a ' ग्रह् ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Take/Hold)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**गृह्णाति**	**गृह्णीतः**	**गृह्णन्ति**
मध्यमपुरुषः	**गृह्णासि**	**गृह्णीथः**	**गृह्णीथ**
उत्तमपुरुषः	**गृह्णामि**	**गृह्णीवः**	**गृह्णीमः**

1.41b ' ग्रह् ' - धातोः लट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Take/Hold)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**गृह्णीते**	**गृह्णाते**	**गृह्णते**
मध्यमपुरुषः	**गृह्णीषे**	**गृह्णाथे**	**गृह्णीध्वे**
उत्तमपुरुषः	**गृह्णे**	**गृह्णीवहे**	**गृह्णीमहे**

1.42a ' भिद् ' – धातोः लट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Break)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भिनत्ति**	**भिन्तः**	**भिन्दन्ति**
मध्यमपुरुषः	**भिनत्सि**	**भिन्थः**	**भिन्थ**
उत्तमपुरुषः	**भिनद्मि**	**भिन्द्वः**	**भिन्द्मः**

एवं छिद् इत्यादयः

1.42b ' भिद् ' – धातोः लट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Break)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भिन्ते**	**भिन्दाते**	**भिन्दते**
मध्यमपुरुषः	**भिन्त्से**	**भिन्दाथे**	**भिन्द्ध्वे**
उत्तमपुरुषः	**भिन्दे**	**भिन्द्वहे**	**भिन्द्महे**

एवं छिद् इत्यादयः

1.43a ' चि ' - धातोः लट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Collect)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**चिनोति**	**चिनुतः**	**चिन्वन्ति**
मध्यमपुरुषः	**चिनोषि**	**चिनुथः**	**चिनुथ**
उत्तमपुरुषः	**चिनोमि**	**चिनुवः, चिन्वः**	**चिनुमः, चिन्मः**

1.43b ' चि ' - धातोः लट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Collect)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**चिनुते**	**चिन्वाते**	**चिन्वते**
मध्यमपुरुषः	**चिनुषे**	**चिन्वाथे**	**चिनुध्वे**
उत्तमपुरुषः	**चिन्वे**	**चिनुवहे, चिन्वहे**	**चिनुमहे, चिन्महे**

लोट्-लकारः

Order / Request

सामान्यधातवः - परस्मैपदिनः

2.1 ' पठ् ' - धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Read)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	(सः/सा/तत्) पठतु, पठतात् **Let him/her/it read**	(तौ/ते/ते) पठताम् **Let them both read**	(ते/ताः/तानि) पठन्तु **Let them all read**
मध्यमपुरुषः	(त्वं) पठ,पठतात् **Let you read**	(युवां) पठतम् **Let you both read**	(यूयं) पठत **Let you all read**
उत्तमपुरुषः	(अहं) पठानि **Let me read**	आवां पठाव **Let us both read**	(वयं) पठाम **Let us all read**

एवं लिख्, क्रीड्, हस्, वद्, अनु+वद्, खाद्, नम्, प्र+नम् (प्रणम्), विश्, प्र+विश्, पत्, उत्+पत्, चल्, वस्, त्यज्, दह्, जप्, तप्, जीव्, स्पृश्, निन्द्, नन्द्, सृज्, कूज् इत्यादयः

2.2 ' रक्ष् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Protect)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रक्षतु, रक्षतात्	रक्षताम्	रक्षन्तु
मध्यमपुरुषः	रक्ष, रक्षतात्	रक्षतम्	रक्षत
उत्तमपुरुषः	रक्षाणि	रक्षाव	रक्षाम

एवं भ्रम्,[12] भष्, वि+रम् इत्यादयः

2.3 ' दृश् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To See)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पश्यतु, पश्यतात्	पश्यताम्	पश्यन्तु
मध्यमपुरुषः	पश्य, पश्यतात्	पश्यतम्	पश्यत
उत्तमपुरुषः	पश्यानि	पश्याव	पश्याम

[12] भ्रम् dhātu has two forms in लट्, लोट् & लङ् lakāra-s. See 2.7 नृत् धातु (pg. no. 35) for alternate forms.

2.4 ' गम् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Go)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**गच्छतु, गच्छतात्**	**गच्छताम्**	**गच्छन्तु**
मध्यमपुरुषः	**गच्छ, गच्छतात्**	**गच्छतम्**	**गच्छत**
उत्तमपुरुषः	**गच्छानि**	**गच्छाव**	**गच्छाम**

एवम् आ+गम्, अनु+गम्, अधि+गम्, अव+गम्,
निर्+गम्, प्रति+गम् इत्यादयः

2.5 ' पा ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Drink)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पिबतु, पिबतात्**	**पिबताम्**	**पिबन्तु**
मध्यमपुरुषः	**पिब, पिबतात्**	**पिबतम्**	**पिबत**
उत्तमपुरुषः	**पिबानि**	**पिबाव**	**पिबाम**

2.6 ' स्था ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Stand)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तिष्ठतु, तिष्ठतात्	तिष्ठताम्	तिष्ठन्तु
मध्यमपुरुषः	तिष्ठ, तिष्ठतात्	तिष्ठतम्	तिष्ठत
उत्तमपुरुषः	तिष्ठानि	तिष्ठाव	तिष्ठाम

2.7 ' नृत् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Dance)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नृत्यतु, नृत्यतात्	नृत्यताम्	नृत्यन्तु
मध्यमपुरुषः	नृत्य, नृत्यतात्	नृत्यतम्	नृत्यत
उत्तमपुरुषः	नृत्यानि	नृत्याव	नृत्याम

एवं नश्, कुप्, क्रुध्, भ्रम्[13] इत्यादयः

[13] भ्रम् dhātu has two forms in लट्, लोट् & लङ् lakāra-s. See 2.2 रक्ष् धातु (pg. no. 33) for alternate forms.

2.8 ' भू ' - धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भवतु, भवतात्	भवताम्	भवन्तु
मध्यमपुरुषः	भव, भवतात्	भवतम्	भवत
उत्तमपुरुषः	भवानि	भवाव	भवाम

एवम् अनु+भू इत्यादयः

2.9 ' गै ' - धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Sing)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	गायतु, गायतात्	गायताम्	गायन्तु
मध्यमपुरुषः	गाय, गायतात्	गायतम्	गायत
उत्तमपुरुषः	गायानि	गायाव	गायाम

2.10 ' जि ' - धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Win)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जयतु, जयतात्	जयताम्	जयन्तु
मध्यमपुरुषः	जय, जयतात्	जयतम्	जयत
उत्तमपुरुषः	जयानि	जयाव	जयाम

2.11 ' दा ' - धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यच्छतु, यच्छतात्	यच्छताम्	यच्छन्तु
मध्यमपुरुषः	यच्छ, यच्छतात्	यच्छतम्	यच्छत
उत्तमपुरुषः	यच्छानि	यच्छाव	यच्छाम

2.12 ' इष् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Wish)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इच्छतु, इच्छतात्	इच्छताम्	इच्छन्तु
मध्यमपुरुषः	इच्छ, इच्छतात्	इच्छतम्	इच्छत
उत्तमपुरुषः	इच्छानि	इच्छाव	इच्छाम

2.13 ' प्रच्छ् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Ask)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पृच्छतु, पृच्छतात्	पृच्छताम्	पृच्छन्तु
मध्यमपुरुषः	पृच्छ, पृच्छतात्	पृच्छतम्	पृच्छत
उत्तमपुरुषः	पृच्छानि	पृच्छाव	पृच्छाम

2.14 ‘ दंश् ’ – धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Bite)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दशतु, दशतात्	दशताम्	दशन्तु
मध्यमपुरुषः	दश, दशतात्	दशतम्	दशत
उत्तमपुरुषः	दशानि	दशाव	दशाम

2.15 ‘ रुह् ’ – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Grow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रोहतु, रोहतात्	रोहताम्	रोहन्तु
मध्यमपुरुषः	रोह, रोहतात्	रोहतम्	रोहत
उत्तमपुरुषः	रोहाणि	रोहाव	रोहाम

एवम् आ+रुह्, अव+रुह् इत्यादयः

2.16 ‘ तॄ ’ – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Swim)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तरतु, तरतात्	तरताम्	तरन्तु
मध्यमपुरुषः	तर, तरतात्	तरतम्	तरत
उत्तमपुरुषः	तराणि	तराव	तराम

एवं स्मृ, वि+स्मृ इत्यादयः

सामान्यधातवः – आत्मनेपदिनः

2.17 ‘ वन्द् ’– धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Salute)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**वन्दताम्**	**वन्देताम्**	**वन्दन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**वन्दस्व**	**वन्देथाम्**	**वन्दध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**वन्दै**	**वन्दावहै**	**वन्दामहै**

एवं लभ्, सेव्, सह्, रम्, भाष्, यत्, प्र+यत्, कम्प्,
मुद्, बाध् इत्यादयः

2.18 ‘वृध्’ – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Grow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**वर्धताम्**	**वर्धेताम्**	**वर्धन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**वर्धस्व**	**वर्धेथाम्**	**वर्धध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**वर्धै**	**वर्धावहै**	**वर्धामहै**

एवं वृत् इत्यादयः

2.19 ' शुभ् ' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Shine/Glow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**शोभताम्**	**शोभेताम्**	**शोभन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**शोभस्व**	**शोभेथाम्**	**शोभध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**शोभै**	**शोभावहै**	**शोभामहै**

एवं रुच्, मुद् इत्यादयः

2.20 ' विद् ' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**विद्यताम्**	**विद्येताम्**	**विद्यन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**विद्यस्व**	**विद्येथाम्**	**विद्यध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**विद्यै**	**विद्यावहै**	**विद्यामहै**

एवं मन्, युध् इत्यादयः

2.21 ‘ जन् ’ – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Be Born)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**जायताम्**	**जायेताम्**	**जायन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**जायस्व**	**जायेथाम्**	**जायध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**जायै**	**जायावहै**	**जायामहै**

2.22 ‘ मृ ’ – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Die)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**म्रियताम्**	**म्रियेताम्**	**म्रियन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**म्रियस्व**	**म्रियेथाम्**	**म्रियध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**म्रियै**	**म्रियावहै**	**म्रियामहै**

सामान्यधातवः – उभयपदिनः

2.23a ' पच् '– धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Cook)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पचतु, पचतात्**	**पचताम्**	**पचन्तु**
मध्यमपुरुषः	**पच, पचतात्**	**पचतम्**	**पचत**
उत्तमपुरुषः	**पचानि**	**पचाव**	**पचाम**

एवं भज्, धाव्, वह्, याच्, राज्, खन्, मिल् इत्यादयः

2.23b ' पच् ' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Cook)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पचताम्**	**पचेताम्**	**पचन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**पचस्व**	**पचेथाम्**	**पचध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**पचै**	**पचावहै**	**पचामहै**

एवं भज्, धाव्, वह्, याच्, राज्, खन्, मिल् इत्यादयः

2.24a ' क्षिप् ' – धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि
(To Throw)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**क्षिपतु, क्षिपतात्**	**क्षिपताम्**	**क्षिपन्तु**
मध्यमपुरुषः	**क्षिप, क्षिपतात्**	**क्षिपतम्**	**क्षिपत**
उत्तमपुरुषः	**क्षिपाणि**	**क्षिपाव**	**क्षिपाम**

2.24b ' क्षिप् ' – धातोः लोट्-लकार -आत्मनेपदरूपाणि
(To Throw)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**क्षिपताम्**	**क्षिपेताम्**	**क्षिपन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**क्षिपस्व**	**क्षिपेथाम्**	**क्षिपध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**क्षिपै**	**क्षिपावहै**	**क्षिपामहै**

2.25a ' धृ ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Wear)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**धरतु, धरतात्**	**धरताम्**	**धरन्तु**
मध्यमपुरुषः	**धर, धरतात्**	**धरतम्**	**धरत**
उत्तमपुरुषः	**धराणि**	**धराव**	**धराम**

एवं हृ, प्र+हृ, आ+हृ, सम्+हृ, वि+हृ, परि+हृ इत्यादयः

2.25b ' धृ ' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Wear)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**धरताम्**	**धरेताम्**	**धरन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**धरस्व**	**धरेथाम्**	**धरध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**धरै**	**धरावहै**	**धरामहै**

एवं हृ, प्र+हृ, आ+हृ, सम्+हृ, वि+हृ, परि+हृ

इत्यादयः

2.26a ' नी ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Carry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नयतु, नयतात्**	**नयताम्**	**नयन्तु**
मध्यमपुरुषः	**नय, नयतात्**	**नयतम्**	**नयत**
उत्तमपुरुषः	**नयानि**	**नयाव**	**नयाम**

एवम् आ+नी इत्यादयः

2.26b ' नी ' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Carry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नयताम्**	**नयेताम्**	**नयन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**नयस्व**	**नयेथाम्**	**नयध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**नयै**	**नयावहै**	**नयामहै**

एवम् आ+नी, परा+जि इत्यादयः

2.27a ' कथ् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Narrate)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**कथयतु, कथयतात्**	**कथयताम्**	**कथयन्तु**
मध्यमपुरुषः	**कथय, कथयतात्**	**कथयतम्**	**कथयत**
उत्तमपुरुषः	**कथयानि**	**कथयाव**	**कथयाम**

एवं रच्, गण्, चिन्त्, पूज्, वर्ण्, दण्ड्, पाल्, पीड्
इत्यादयः

2.27b ' कथ् ' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Narrate)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**कथयताम्**	**कथयेताम्**	**कथयन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**कथयस्व**	**कथयेथाम्**	**कथयध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**कथयै**	**कथयावहै**	**कथयामहै**

एवं रच्, गण्, चिन्त्, पूज्, वर्ण्, दण्ड्, पाल्, पीड्
इत्यादयः

2.28a ' भक्ष् ' – धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Eat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भक्षयतु, भक्षयतात्**	**भक्षयताम्**	**भक्षयन्तु**
मध्यमपुरुषः	**भक्षय, भक्षयतात्**	**भक्षयतम्**	**भक्षयत**
उत्तमपुरुषः	**भक्षयाणि**	**भक्षयाव**	**भक्षयाम**

2.28b ' भक्ष् ' – धातोः लोट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Eat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भक्षयताम्**	**भक्षयेताम्**	**भक्षयन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**भक्षयस्व**	**भक्षयेथाम्**	**भक्षयध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**भक्षयै**	**भक्षयावहै**	**भक्षयामहै**

2.29a ' चुर् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Steal)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**चोरयतु, चोरयतात्**	**चोरयताम्**	**चोरयन्तु**
मध्यमपुरुषः	**चोरय, चोरयतात्**	**चोरयतम्**	**चोरयत**
उत्तमपुरुषः	**चोरयाणि**	**चोरयाव**	**चोरयाम**

2.29b ' चुर् ' –धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Steal)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**चोरयताम्**	**चोरयेताम्**	**चोरयन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**चोरयस्व**	**चोरयेथाम्**	**चोरयध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**चोरयै**	**चोरयावहै**	**चोरयामहै**

2.30a ‘ तुल् ’ – धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Compare / Weigh)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**तोलयतु, तोलयतात्**	**तोलयताम्**	**तोलयन्तु**
मध्यमपुरुषः	**तोलय, तोलयतात्**	**तोलयतम्**	**तोलयत**
उत्तमपुरुषः	**तोलयानि**	**तोलयाव**	**तोलयाम**

2.30b ‘ तुल् ’ – धातोः लोट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Compare / Weigh)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**तोलयताम्**	**तोलयेताम्**	**तोलयन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**तोलयस्व**	**तोलयेथाम्**	**तोलयध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**तोलयै**	**तोलयावहै**	**तोलयामहै**

2.31a ' तड् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Beat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**ताडयतु, ताडयतात्**	**ताडयताम्**	**ताडयन्तु**
मध्यमपुरुषः	**ताडय, ताडयतात्**	**ताडयतम्**	**ताडयत**
उत्तमपुरुषः	**ताडयानि**	**ताडयाव**	**ताडयाम**

एवं क्षल् इत्यादयः

2.31b ' तड् ' – धातोः लोट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Beat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**ताडयताम्**	**ताडयेताम्**	**ताडयन्ताम्**
मध्यमपुरुषः	**ताडयस्व**	**ताडयेथाम्**	**ताडयध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**ताडयै**	**ताडयावहै**	**ताडयामहै**

एवं क्षल् इत्यादयः

2.32a 'पूर्' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Fill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पूरयतु, पूरयतात्	पूरयताम्	पूरयन्तु
मध्यमपुरुषः	पूरय, पूरयतात्	पूरयतम्	पूरयत
उत्तमपुरुषः	पूरयाणि	पूरयाव	पूरयाम

2.32b 'पूर्' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Fill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पूरयताम्	पूरयेताम्	पूरयन्ताम्
मध्यमपुरुषः	पूरयस्व	पूरयेथाम्	पूरयध्वम्
उत्तमपुरुषः	पूरयै	पूरयावहै	पूरयामहै

2.33a ‘ सिच् ’ - धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Sprinkle)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सिञ्चतु, सिञ्चतात्	सिञ्चताम्	सिञ्चन्तु
मध्यमपुरुषः	सिञ्च, सिञ्चतात्	सिञ्चतम्	सिञ्चत
उत्तमपुरुषः	सिञ्चानि	सिञ्चाव	सिञ्चाम

एवम् अभि+सिच् (अभिषिच्), मुच्, वि+मुच् इत्यादयः

2.33b ‘ सिच् ’ - धातोः लोट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Sprinkle)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सिञ्चताम्	सिञ्चेताम्	सिञ्चन्ताम्
मध्यमपुरुषः	सिञ्चस्व	सिञ्चेथाम्	सिञ्चध्वम्
उत्तमपुरुषः	सिञ्चै	सिञ्चावहै	सिञ्चामहै

एवम् अभि+सिच् (अभिषिच्), मुच्, वि+मुच् इत्यादयः

विशेषधातवः – परस्मैपदिनः

2.34 ' अस् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तु, स्तात्	स्ताम्	सन्तु
मध्यमपुरुषः	एधि, स्तात्	स्तम्	स्त
उत्तमपुरुषः	असानि	असाव	असाम

2.35 ' श्रु ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Listen)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शृणोतु, शृणुतात्	शृणुताम्	शृण्वन्तु
मध्यमपुरुषः	शृणु, शृणुतात्	शृणुतम्	शृणुत
उत्तमपुरुषः	शृणवानि	शृणवाव	शृणवाम

एवं प्रति+श्रु इत्यादयः

2.36 ' ज्ञा ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Know)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**जानातु, जानीतात्**	**जानीताम्**	**जानन्तु**
मध्यमपुरुषः	**जानीहि, जानीतात्**	**जानीतम्**	**जानीत**
उत्तमपुरुषः	**जानानि**	**जानाव**	**जानाम**

एवं पू (पुनातु)[14] इत्यादयः

2.37 ' शक् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be Able)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**शक्नोतु, शक्नुतात्**	**शक्नुताम्**	**शक्नुवन्तु**
मध्यमपुरुषः	**शक्नुहि, शक्नुतात्**	**शक्नुतम्**	**शक्नुत**
उत्तमपुरुषः	**शक्नवानि**	**शक्नवाव**	**शक्नवाम**

एवम् आप्, प्र+आप् इत्यादयः

---

14 This dhātu is an ubhayapadin, and hence, also gets ātmanepadarūpa-s – पुनीताम्, पुनाताम्, पुनताम्. (Similar to 2.44b)

2.38 ' रुद् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Cry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	रोदितु, रुदितात्	रुदिताम्	रुदन्तु
मध्यमपुरुषः	रुदिहि, रुदितात्	रुदितम्	रुदित
उत्तमपुरुषः	रोदानि	रोदाव	रोदाम

2.39 ' या ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Go)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यातु, यातात्	याताम्	यान्तु
मध्यमपुरुषः	याहि, यातात्	यातम्	यात
उत्तमपुरुषः	यानि	याव	याम

एवं स्ना इत्यादयः

2.40 ‘ हन् ’ - धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Kill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**हन्तु, हतात्**	**हताम्**	**घ्नन्तु**
मध्यमपुरुषः	**जहि, हतात्**	**हतम्**	**हत**
उत्तमपुरुषः	**हनानि**	**हनाव**	**हनाम**

2.41 ‘ बन्ध् ’ - धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Tie)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**बध्नातु, बध्नीतात्**	**बध्नीताम्**	**बध्नन्तु**
मध्यमपुरुषः	**बधान, बध्नीतात्**	**बध्नीतम्**	**बध्नीत**
उत्तमपुरुषः	**बध्नानि**	**बध्नाव**	**बध्नाम**

विशेषधातवः – उभयपदिनः

2.42a ' कृ ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Do)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	करोतु, कुरुतात्	कुरुताम्	कुर्वन्तु
मध्यमपुरुषः	कुरु, कुरुतात्	कुरुतम्	कुरुत
उत्तमपुरुषः	करवाणि	करवाव	करवाम

2.42b ' कृ ' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Do)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	कुरुताम्	कुर्वाताम्	कुर्वताम्
मध्यमपुरुषः	कुरुष्व	कुर्वाथाम्	कुरुध्वम्
उत्तमपुरुषः	करवै	करवावहै	करवामहै

2.43a ' दा ' - धातोः लोट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**ददातु, दत्तात्**	**दत्ताम्**	**ददतु**
मध्यमपुरुषः	**देहि, दत्तात्**	**दत्तम्**	**दत्त**
उत्तमपुरुषः	**ददानि**	**ददाव**	**ददाम**

2.43b ' दा ' - धातोः लोट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**दत्ताम्**	**ददाताम्**	**ददताम्**
मध्यमपुरुषः	**दत्स्व**	**ददाथाम्**	**दद्ध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**ददै**	**ददावहै**	**ददामहै**

एवम् आ+दा इत्यादयः

2.44a ' क्री ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Buy)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**क्रीणातु, क्रीणीतात्**	**क्रीणीताम्**	**क्रीणन्तु**
मध्यमपुरुषः	**क्रीणीहि, क्रीणीतात्**	**क्रीणीतम्**	**क्रीणीत**
उत्तमपुरुषः	**क्रीणानि**	**क्रीणाव**	**क्रीणाम**

2.44b ' क्री ' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Buy)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**क्रीणीताम्**	**क्रीणाताम्**	**क्रीणताम्**
मध्यमपुरुषः	**क्रीणीष्व**	**क्रीणाथाम्**	**क्रीणीध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**क्रीणै**	**क्रीणावहै**	**क्रीणामहै**

एवं वि+क्री इत्यादयः

2.45a ' ग्रह् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Take/Hold)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**गृह्णातु, गृह्णीतात्**	**गृह्णीताम्**	**गृह्णन्तु**
मध्यमपुरुषः	**गृहाण, गृह्णीतात्**	**गृह्णीतम्**	**गृह्णीत**
उत्तमपुरुषः	**गृह्णानि**	**गृह्णाव**	**गृह्णाम**

2.45b ' ग्रह् ' – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Take/Hold)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**गृह्णीताम्**	**गृह्णाताम्**	**गृह्णताम्**
मध्यमपुरुषः	**गृह्णीष्व**	**गृह्णाथाम्**	**गृह्णीध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**गृह्णै**	**गृह्णावहै**	**गृह्णामहै**

2.46a ' भिद् ' – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Break)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भिनत्तु, भिन्तात्**	**भिन्ताम्**	**भिन्दन्तु**
मध्यमपुरुषः	**भिन्धि, भिन्तात्**	**भिन्तम्**	**भिन्त**
उत्तमपुरुषः	**भिनदानि**	**भिनदाव**	**भिनदाम**

एवं छिद् इत्यादयः

2.46b ' भिद् ' – धातोः लोट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Break)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भिन्ताम्**	**भिन्दाताम्**	**भिन्दताम्**
मध्यमपुरुषः	**भिन्त्स्व**	**भिन्दाथाम्**	**भिन्द्ध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**भिनदै**	**भिनदावहै**	**भिनदामहै**

एवं छिद् इत्यादयः

2.47a ‘ चि ’ – धातोः लोट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Collect)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चिनोतु, चिनुतात्	चिनुताम्	चिन्वन्तु
मध्यमपुरुषः	चिनु, चिनुतात्	चिनुतम्	चिनुत
उत्तमपुरुषः	चिनवानि	चिनवाव	चिनवाम

2.47b ‘ चि ’ – धातोः लोट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Collect)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	चिनुताम्	चिन्वाताम्	चिन्वताम्
मध्यमपुरुषः	चिनुष्व	चिन्वाथाम्	चिनुध्वम्
उत्तमपुरुषः	चिनवै	चिनवावहै	चिनवामहै

लङ्-लकारः

Past Tense

Vyoma Linguistic Labs Foundation

सामान्यधातवः - परस्मैपदिनः

3.1 ' पठ् ' - धातोः लङ्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Read)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	(सः/सा/तत्) अपठत् **He/She/It read**	(तौ/ते/ते) अपठताम् **They both read**	(ते/ताः/तानि) अपठन् **They all read**
मध्यमपुरुषः	(त्वम्) अपठः **You read**	(युवाम्) अपठतम् **You both read**	(यूयम्) अपठत **You all read**
उत्तमपुरुषः	(अहम्) अपठम् **I read**	(आवाम्) अपठाव **We both read**	(वयम्) अपठाम **We all read**

एवं लिख्, क्रीड्, हस्, वद्, अनु+वद् (अन्ववदत्)[15], खाद्, नम्, प्र+नम् (प्राणमत्), विश्, प्र+विश् (प्राविशत्), पत्, उत्+पत् (उदपतत्), रक्ष्, चल्, भ्रम्[16], वस्, त्यज्, दह्, जप्, तप्, जीव्, स्पृश्, निन्द्, नन्द्, सृज्, कूज्, भष्, वि+रम् (व्यरमत्) इत्यादयः

---

15 In लङ् लकार, the upasarga is to be added not to the plain dhātu, but to the complete tiṅanta form, and then the sandhi is to be carried out. So we first get forms like अवदत्, अवदताम्, अवदन् - then add अनु to these to get अनु+अवदत् = अन्ववदत्, अनु+अवदताम् = अन्ववदताम्, अनु+अवदन् = अन्ववदन् ।

16 भ्रम् dhātu has two forms in लट्, लोट् & लङ् lakāra-s. See 3.6 नृत् धातु (pg. no. 69) for alternate forms.

3.2 ' दृश् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To See)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अपश्यत्**	**अपश्यताम्**	**अपश्यन्**
मध्यमपुरुषः	**अपश्यः**	**अपश्यतम्**	**अपश्यत**
उत्तमपुरुषः	**अपश्यम्**	**अपश्याव**	**अपश्याम**

3.3 ' गम् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Go)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अगच्छत्**	**अगच्छताम्**	**अगच्छन्**
मध्यमपुरुषः	**अगच्छः**	**अगच्छतम्**	**अगच्छत**
उत्तमपुरुषः	**अगच्छम्**	**अगच्छाव**	**अगच्छाम**

एवम् आ+गम् (आगच्छत्), अनु+गम् (अन्वगच्छत्), अधि+गम् (अध्यगच्छत्), अव+गम् (अवागच्छत्), निर्+गम् (निरगच्छत्), प्रति+गम् (प्रत्यगच्छत्) इत्यादयः

3.4 ‘ पा ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Drink)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अपिबत्**	**अपिबताम्**	**अपिबन्**
मध्यमपुरुषः	**अपिबः**	**अपिबतम्**	**अपिबत**
उत्तमपुरुषः	**अपिबम्**	**अपिबाव**	**अपिबाम**

3.5 ‘ स्था ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Stand)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अतिष्ठत्**	**अतिष्ठताम्**	**अतिष्ठन्**
मध्यमपुरुषः	**अतिष्ठः**	**अतिष्ठतम्**	**अतिष्ठत**
उत्तमपुरुषः	**अतिष्ठम्**	**अतिष्ठाव**	**अतिष्ठाम**

3.6 ' नृत् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Dance)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अनृत्यत्**	**अनृत्यताम्**	**अनृत्यन्**
मध्यमपुरुषः	**अनृत्यः**	**अनृत्यतम्**	**अनृत्यत**
उत्तमपुरुषः	**अनृत्यम्**	**अनृत्याव**	**अनृत्याम**

एवं नश्, कुप्, क्रुध्, भ्रम्[17] इत्यादयः

3.7 ' भू ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अभवत्**	**अभवताम्**	**अभवन्**
मध्यमपुरुषः	**अभवः**	**अभवतम्**	**अभवत**
उत्तमपुरुषः	**अभवम्**	**अभवाव**	**अभवाम**

एवम् अनु+भू (अन्वभवत्) इत्यादयः

---

17 भ्रम् dhātu has two forms in लट्, लोट् & लङ् lakāra-s. See 3.1 पठ् धातु (pg. no. 66) for alternate forms.

3.8 ‘ गै ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Sing)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अगायत्	अगायताम्	अगायन्
मध्यमपुरुषः	अगायः	अगायतम्	अगायत
उत्तमपुरुषः	अगायम्	अगायाव	अगायाम

3.9 ‘ जि ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Win)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अजयत्	अजयताम्	अजयन्
मध्यमपुरुषः	अजयः	अजयतम्	अजयत
उत्तमपुरुषः	अजयम्	अजयाव	अजयाम

3.10 ‘ दा ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अयच्छत्**	**अयच्छताम्**	**अयच्छन्**
मध्यमपुरुषः	**अयच्छः**	**अयच्छतम्**	**अयच्छत**
उत्तमपुरुषः	**अयच्छम्**	**अयच्छाव**	**अयच्छाम**

3.11 ‘ इष् ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Wish)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऐच्छत्	ऐच्छताम्	ऐच्छन्
मध्यमपुरुषः	ऐच्छः	ऐच्छतम्	ऐच्छत
उत्तमपुरुषः	ऐच्छम्	ऐच्छाव	ऐच्छाम

3.12 ' प्रच्छ् ' - धातोः लङ्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Ask)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अपृच्छत्**	**अपृच्छताम्**	**अपृच्छन्**
मध्यमपुरुषः	**अपृच्छः**	**अपृच्छतम्**	**अपृच्छत**
उत्तमपुरुषः	**अपृच्छम्**	**अपृच्छाव**	**अपृच्छाम**

3.13 ' दंश् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Bite)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अदशत्**	**अदशताम्**	**अदशन्**
मध्यमपुरुषः	**अदशः**	**अदशतम्**	**अदशत**
उत्तमपुरुषः	**अदशम्**	**अदशाव**	**अदशाम**

3.14 ' रुह् ' - धातोः लङ्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Grow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अरोहत्**	**अरोहताम्**	**अरोहन्**
मध्यमपुरुषः	**अरोहः**	**अरोहतम्**	**अरोहत**
उत्तमपुरुषः	**अरोहम्**	**अरोहाव**	**अरोहाम**

एवम् आ+रुह् (आरोहत्), अव+रुह् (अवारोहत्)

इत्यादयः

3.15 ' तॄ ' - धातोः लङ्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Swim)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अतरत्**	**अतरताम्**	**अतरन्**
मध्यमपुरुषः	**अतरः**	**अतरतम्**	**अतरत**
उत्तमपुरुषः	**अतरम्**	**अतराव**	**अतराम**

एवं स्मृ, वि+स्मृ (व्यस्मरत्) इत्यादयः

सामान्यधातवः – आत्मनेपदिनः

3.16 ' वन्द् ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Salute)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अवन्दत**	**अवन्देताम्**	**अवन्दन्त**
मध्यमपुरुषः	**अवन्दथाः**	**अवन्देथाम्**	**अवन्दध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अवन्दे**	**अवन्दावहि**	**अवन्दामहि**

एवं लभ्, सेव्, सह्, रम्, भाष्, यत्, प्र+यत्
(प्रायतत), कम्प्, बाध् इत्यादयः

3.17 ' वृध् ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Grow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अवर्धत**	**अवर्धेताम्**	**अवर्धन्त**
मध्यमपुरुषः	**अवर्धथाः**	**अवर्धेथाम्**	**अवर्धध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अवर्धे**	**अवर्धावहि**	**अवर्धामहि**

एवं वृत् इत्यादयः

3.18 ‘ शुभ् ’ - धातोः लङ्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Shine/Glow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अशोभत**	**अशोभेताम्**	**अशोभन्त**
मध्यमपुरुषः	**अशोभथाः**	**अशोभेथाम्**	**अशोभध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अशोभे**	**अशोभावहि**	**अशोभामहि**

एवं रुच्, मुद् इत्यादयः

3.19 ‘ विद् ’ - धातोः लङ्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अविद्यत**	**अविद्येताम्**	**अविद्यन्त**
मध्यमपुरुषः	**अविद्यथाः**	**अविद्येथाम्**	**अविद्यध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अविद्ये**	**अविद्यावहि**	**अविद्यामहि**

एवं मन्, युध् इत्यादयः

3.20 ' जन् ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Be Born)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अजायत**	**अजायेताम्**	**अजायन्त**
मध्यमपुरुषः	**अजायथाः**	**अजायेथाम्**	**अजायध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अजाये**	**अजायावहि**	**अजायामहि**

3.21 ' मृ ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Die)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अम्रियत**	**अम्रियेताम्**	**अम्रियन्त**
मध्यमपुरुषः	**अम्रियथाः**	**अम्रियेथाम्**	**अम्रियध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अम्रिये**	**अम्रियावहि**	**अम्रियामहि**

सामान्यधातवः – उभयपदिनः

3.22a ' पच् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Cook)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अपचत्**	**अपचताम्**	**अपचन्**
मध्यमपुरुषः	**अपचः**	**अपचतम्**	**अपचत**
उत्तमपुरुषः	**अपचम्**	**अपचाव**	**अपचाम**

एवं भज्, धाव्, वह्, याच्, क्षिप्, राज्, खन्, मिल् इत्यादयः

3.22b ' पच् ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Cook)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अपचत**	**अपचेताम्**	**अपचन्त**
मध्यमपुरुषः	**अपचथाः**	**अपचेथाम्**	**अपचध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अपचे**	**अपचावहि**	**अपचामहि**

एवं भज्, धाव्, वह्, याच्, क्षिप्, राज्, खन्, मिल् इत्यादयः

3.23a ' धृ ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Wear)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अधरत्**	**अधरताम्**	**अधरन्**
मध्यमपुरुषः	**अधरः**	**अधरतम्**	**अधरत**
उत्तमपुरुषः	**अधरम्**	**अधराव**	**अधराम**

एवं हृ, प्र+हृ (प्राहरत्), आ+हृ (आहरत्), सम्+हृ (समहरत्), वि+हृ (व्यहरत्), परि+हृ (पर्यहरत्) इत्यादयः

3.23b ' धृ ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Wear)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अधरत**	**अधरेताम्**	**अधरन्त**
मध्यमपुरुषः	**अधरथाः**	**अधरेथाम्**	**अधरध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अधरे**	**अधरावहि**	**अधरामहि**

एवं हृ, प्र+हृ (प्राहरत), आ+हृ (आहरत), सम्+हृ (समहरत), वि+हृ (व्यहरत), परि+हृ (पर्यहरत) इत्यादयः

3.24a ' नी ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Carry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अनयत्**	**अनयताम्**	**अनयन्**
मध्यमपुरुषः	**अनयः**	**अनयतम्**	**अनयत**
उत्तमपुरुषः	**अनयम्**	**अनयाव**	**अनयाम**

एवम् आ+नी (आनयत्) इत्यादयः

3.24b ' नी ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Carry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अनयत**	**अनयेताम्**	**अनयन्त**
मध्यमपुरुषः	**अनयथाः**	**अनयेथाम्**	**अनयध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अनये**	**अनयावहि**	**अनयामहि**

एवम् आ+नी (आनयत), परा+जि (पराजयत)
इत्यादयः

3.25a ' कथ् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Narrate)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अकथयत्**	**अकथयताम्**	**अकथयन्**
मध्यमपुरुषः	**अकथयः**	**अकथयतम्**	**अकथयत**
उत्तमपुरुषः	**अकथयम्**	**अकथयाव**	**अकथयाम**

एवं रच्, गण्, भक्ष्, चिन्त्, पूज्, वर्ण्, दण्ड्, पाल्, पीड् इत्यादयः

3.25b ' कथ् ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Narrate)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अकथयत**	**अकथयेताम्**	**अकथयन्त**
मध्यमपुरुषः	**अकथयथाः**	**अकथयेथाम्**	**अकथयध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अकथये**	**अकथयावहि**	**अकथयामहि**

एवं रच्, गण्, भक्ष्, चिन्त्, पूज्, वर्ण्, दण्ड्, पाल्, पीड् इत्यादयः

3.26a ' चुर् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Steal)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अचोरयत्**	**अचोरयताम्**	**अचोरयन्**
मध्यमपुरुषः	**अचोरयः**	**अचोरयतम्**	**अचोरयत**
उत्तमपुरुषः	**अचोरयम्**	**अचोरयाव**	**अचोरयाम**

एवं तुल् इत्यादयः

3.26b ' चुर् ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Steal)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अचोरयत**	**अचोरयेताम्**	**अचोरयन्त**
मध्यमपुरुषः	**अचोरयथाः**	**अचोरयेथाम्**	**अचोरयध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अचोरये**	**अचोरयावहि**	**अचोरयामहि**

एवं तुल् इत्यादयः

3.27a ‘ तड् ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Beat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अताडयत्	अताडयताम्	अताडयन्
मध्यमपुरुषः	अताडयः	अताडयतम्	अताडयत
उत्तमपुरुषः	अताडयम्	अताडयाव	अताडयाम

एवं क्षल् इत्यादयः

3.27b ‘ तड् ’ – धातोः लङ्-लकार –आत्मनेपदरूपाणि

(To Beat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अताडयत	अताडयेताम्	अताडयन्त
मध्यमपुरुषः	अताडयथाः	अताडयेथाम्	अताडयध्वम्
उत्तमपुरुषः	अताडये	अताडयावहि	अताडयामहि

एवं क्षल् इत्यादयः

3.28a 'पूर्' – धातोः लङ्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Fill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपूरयत्	अपूरयताम्	अपूरयन्
मध्यमपुरुषः	अपूरयः	अपूरयतम्	अपूरयत
उत्तमपुरुषः	अपूरयम्	अपूरयाव	अपूरयाम

3.28b 'पूर्' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Fill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपूरयत	अपूरयेताम्	अपूरयन्त
मध्यमपुरुषः	अपूरयथाः	अपूरयेथाम्	अपूरयध्वम्
उत्तमपुरुषः	अपूरये	अपूरयावहि	अपूरयामहि

3.29a ' सिच् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Sprinkle)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**असिञ्चत्**	**असिञ्चताम्**	**असिञ्चन्**
मध्यमपुरुषः	**असिञ्चः**	**असिञ्चतम्**	**असिञ्चत**
उत्तमपुरुषः	**असिञ्चम्**	**असिञ्चाव**	**असिञ्चाम**

एवम् अभि+सिच् (अभ्यषिञ्चत्), मुच्, वि+मुच्
(व्यमुञ्चत्) इत्यादयः

3.29b ' सिच् ' – धातोः लङ्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Sprinkle)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**असिञ्चत**	**असिञ्चेताम्**	**असिञ्चन्त**
मध्यमपुरुषः	**असिञ्चथाः**	**असिञ्चेथाम्**	**असिञ्चध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**असिञ्चे**	**असिञ्चावहि**	**असिञ्चामहि**

एवम् अभि+ सिच् (अभ्यषिञ्चत), मुच्, वि+मुच्
(व्यमुञ्चत) इत्यादयः

विशेषधातवः – परस्मैपदिनः

3.30 ' अस् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**आसीत्**	**आस्ताम्**	**आसन्**
मध्यमपुरुषः	**आसीः**	**आस्तम्**	**आस्त**
उत्तमपुरुषः	**आसम्**	**आस्व**	**आस्म**

3.31 ' श्रु ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Listen)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अशृणोत्**	**अशृणुताम्**	**अशृण्वन्**
मध्यमपुरुषः	**अशृणोः**	**अशृणुतम्**	**अशृणुत**
उत्तमपुरुषः	**अशृणवम्**	**अशृणुव, अशृण्व**	**अशृणुम, अशृण्म**

एवं प्रति+श्रु (प्रत्यशृणोत्) इत्यादयः

3.32 ' ज्ञा ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Know)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अजानात्**	**अजानीताम्**	**अजानन्**
मध्यमपुरुषः	**अजानाः**	**अजानीतम्**	**अजानीत**
उत्तमपुरुषः	**अजानाम्**	**अजानीव**	**अजानीम**

एवं पू (अपुनात्)[18] इत्यादयः

3.33 ' शक् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be Able)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अशक्नोत्**	**अशक्नुताम्**	**अशक्नुवन्**
मध्यमपुरुषः	**अशक्नोः**	**अशक्नुतम्**	**अशक्नुत**
उत्तमपुरुषः	**अशक्नवम्**	**अशक्नुव**	**अशक्नुम**

एवम् आप् (आप्नोत्), प्र+आप् (प्राप्नोत्) इत्यादयः

18 This dhātu is an ubhayapadin, and hence, also gets ātmanepadarūpa-s – अपुनीत, अपुनाताम्, अपुनत. (Similar to 3.40b)

3.34 ' रुद् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Cry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अरोदत्, अरोदीत्	अरुदिताम्	अरुदन्
मध्यमपुरुषः	अरोदः, अरोदीः	अरुदितम्	अरुदित
उत्तमपुरुषः	अरोदम्	अरुदिव	अरुदिम

3.35 ' या ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Go)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अयात्	अयाताम्	अयुः, अयान्
मध्यमपुरुषः	अयाः	अयातम्	अयात
उत्तमपुरुषः	अयाम्	अयाव	अयाम

एवं स्ना इत्यादयः

3.36 ‘ हन् ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Kill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अहन्**	**अहताम्**	**अघ्नन्**
मध्यमपुरुषः	**अहन्**	**अहतम्**	**अहत**
उत्तमपुरुषः	**अहनम्**	**अहन्व**	**अहन्म**

3.37 ‘ बन्ध् ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Tie)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अबध्नात्**	**अबध्नीताम्**	**अबध्नन्**
मध्यमपुरुषः	**अबध्नाः**	**अबध्नीतम्**	**अबध्नीत**
उत्तमपुरुषः	**अबध्नाम्**	**अबध्नीव**	**अबध्नीम**

विशेषधातवः – उभयपदिनः

3.38a ' कृ ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि (To Do)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्वन्
मध्यमपुरुषः	अकरोः	अकुरुतम्	अकुरुत
उत्तमपुरुषः	अकरवम्	अकुर्व	अकुर्म

3.38b ' कृ ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Do)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अकुरुत	अकुर्वाताम्	अकुर्वत
मध्यमपुरुषः	अकुरुथाः	अकुर्वाथाम्	अकुरुध्वम्
उत्तमपुरुषः	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि

3.39a ‘ दा ’ – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अददात्**	**अदत्ताम्**	**अददुः**
मध्यमपुरुषः	**अददाः**	**अदत्तम्**	**अदत्त**
उत्तमपुरुषः	**अददाम्**	**अदद्व**	**अदद्म**

3.39b ‘ दा ’ – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अदत्त**	**अददाताम्**	**अददत**
मध्यमपुरुषः	**अदत्थाः**	**अददाथाम्**	**अदद्ध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अददि**	**अदद्वहि**	**अदद्महि**

एवम् आ+दा (आदत्त) इत्यादयः

3.40a ' क्री ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Buy)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्
मध्यमपुरुषः	अक्रीणाः	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत
उत्तमपुरुषः	अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम

3.40b ' क्री ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Buy)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अक्रीणीत	अक्रीणाताम्	अक्रीणत
मध्यमपुरुषः	अक्रीणीथाः	अक्रीणाथाम्	अक्रीणीध्वम्
उत्तमपुरुषः	अक्रीणि	अक्रीणीवहि	अक्रीणीमहि

एवं वि+क्री (व्यक्रीणीत) इत्यादयः

3.41a ' ग्रह् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Take/Hold)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अगृह्णात्	अगृह्णीताम्	अगृह्णन्
मध्यमपुरुषः	अगृह्णाः	अगृह्णीतम्	अगृह्णीत
उत्तमपुरुषः	अगृह्णाम्	अगृह्णीव	अगृह्णीम

3.41b ' ग्रह् ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Take/Hold)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अगृह्णीत	अगृह्णाताम्	अगृह्णत
मध्यमपुरुषः	अगृह्णीथाः	अगृह्णाथाम्	अगृह्णीध्वम्
उत्तमपुरुषः	अगृह्णि	अगृह्णीवहि	अगृह्णीमहि

3.42a ' भिद् ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Break)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अभिनत्**	**अभिन्ताम्**	**अभिन्दन्**
मध्यमपुरुषः	**अभिनत्, अभिनः**	**अभिन्तम्**	**अभिन्त**
उत्तमपुरुषः	**अभिनदम्**	**अभिन्द्व**	**अभिन्द्म**

एवं छिद् (अच्छिनत्) इत्यादयः

3.42b ' भिद् ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Break)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अभिन्त**	**अभिन्दाताम्**	**अभिन्दत**
मध्यमपुरुषः	**अभिन्थाः**	**अभिन्दाथाम्**	**अभिन्द्ध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अभिन्दि**	**अभिन्द्वहि**	**अभिन्द्महि**

एवं छिद् (अच्छिनत्) इत्यादयः

3.43a ' चि ' – धातोः लङ्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Collect)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अचिनोत्**	**अचिनुताम्**	**अचिन्वन्**
मध्यमपुरुषः	**अचिनोः**	**अचिनुतम्**	**अचिनुत**
उत्तमपुरुषः	**अचिनवम्**	**अचिनुव, अचिन्व**	**अचिनुम, अचिन्म**

3.43b ' चि ' – धातोः लङ्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Collect)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**अचिनुत**	**अचिन्वाताम्**	**अचिन्वत**
मध्यमपुरुषः	**अचिनुथाः**	**अचिन्वाथाम्**	**अचिनुध्वम्**
उत्तमपुरुषः	**अचिन्वि**	**अचिनुवहि, अचिन्वहि**	**अचिनुमहि, अचिन्महि**

लृट्-लकारः

Future Tense

Vyoma Linguistic Labs Foundation

सामान्यधातवः – परस्मैपदिनः

4.1 ‘ पठ् ’ – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Read)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	(सः/सा/तत्) पठिष्यति **He/She/It will read**	(तौ/ते/ते) पठिष्यतः **They both will read**	(ते/ताः/तानि) पठिष्यन्ति **They all will read**
मध्यमपुरुषः	(त्वं) पठिष्यसि **You will read**	(युवां) पठिष्यथः **You both will read**	(यूयं) पठिष्यथ **You all will read**
उत्तमपुरुषः	(अहं) पठिष्यामि **I will read**	(आवां) पठिष्यावः **We both will read**	(वयं) पठिष्यामः **We all will read**

एवं क्रीड्, हस्, वद्, अनु+वद्, खाद्, पत्, उत्+पत्, रक्ष्,
चल्, भ्रम्, जप्, जीव्, निन्द्, नन्द्, कूज्,
हन्, भष्, हन् इत्यादयः

4.2 ' लिख् ' - धातोः लृट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Write)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**लेखिष्यति**	**लेखिष्यतः**	**लेखिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**लेखिष्यसि**	**लेखिष्यथः**	**लेखिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**लेखिष्यामि**	**लेखिष्यावः**	**लेखिष्यामः**

एवं मिल्[19] इत्यादयः

4.3 ' नम् ' - धातोः लृट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Bow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नंस्यति**	**नंस्यतः**	**नंस्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**नंस्यसि**	**नंस्यथः**	**नंस्यथ**
उत्तमपुरुषः	**नंस्यामि**	**नंस्यावः**	**नंस्यामः**

एवं प्र+नम् (प्रणम्), वि+रम् इत्यादयः

19 मिल् dhātu has आत्मनेपद forms also. The forms are मेलिष्यते, मेलिष्येते, मेलिष्यन्ते, मेलिष्यसे, मेलिष्येथे, मेलिष्यध्वे, मेलिष्ये, मेलिष्यावहे, मेलिष्यामहे

4.4 ' विश् ' - धातोः लृट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Enter)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**वेक्ष्यति**	**वेक्ष्यतः**	**वेक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**वेक्ष्यसि**	**वेक्ष्यथः**	**वेक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**वेक्ष्यामि**	**वेक्ष्यावः**	**वेक्ष्यामः**

एवं प्र+विश् इत्यादयः

4.5 ' त्यज् ' - धातोः लृट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Leave)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**त्यक्ष्यति**	**त्यक्ष्यतः**	**त्यक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**त्यक्ष्यसि**	**त्यक्ष्यथः**	**त्यक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**त्यक्ष्यामि**	**त्यक्ष्यावः**	**त्यक्ष्यामः**

4.6 ' दह् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Burn)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**धक्ष्यति**	**धक्ष्यतः**	**धक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**धक्ष्यसि**	**धक्ष्यथः**	**धक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**धक्ष्यामि**	**धक्ष्यावः**	**धक्ष्यामः**

4.7 ' तप् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Suffer/Perform penance)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तप्स्यति	तप्स्यतः	तप्स्यन्ति
मध्यमपुरुषः	तप्स्यसि	तप्स्यथः	तप्स्यथ
उत्तमपुरुषः	तप्स्यामि	तप्स्यावः	तप्स्यामः

एवम् आप्, प्र+आप् इत्यादयः

4.8 ' स्पृश् ' - धातोः लृट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Touch)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**स्प्रक्ष्यति, स्पर्क्ष्यति**	**स्प्रक्ष्यतः, स्पर्क्ष्यतः**	**स्प्रक्ष्यन्ति, स्पर्क्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**स्प्रक्ष्यसि, स्पर्क्ष्यसि**	**स्प्रक्ष्यथः, स्पर्क्ष्यथः**	**स्प्रक्ष्यथ, स्पर्क्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**स्प्रक्ष्यामि, स्पर्क्ष्यामि**	**स्प्रक्ष्यावः, स्पर्क्ष्यावः**	**स्प्रक्ष्यामः, स्पर्क्ष्यामः**

4.9 ' सृज् ' - धातोः लृट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Create)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**स्रक्ष्यति**	**स्रक्ष्यतः**	**स्रक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**स्रक्ष्यसि**	**स्रक्ष्यथः**	**स्रक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**स्रक्ष्यामि**	**स्रक्ष्यावः**	**स्रक्ष्यामः**

4.10 ' दृश् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To See)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**द्रक्ष्यति**	**द्रक्ष्यतः**	**द्रक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**द्रक्ष्यसि**	**द्रक्ष्यथः**	**द्रक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**द्रक्ष्यामि**	**द्रक्ष्यावः**	**द्रक्ष्यामः**

4.11 ' गम् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Go)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**गमिष्यति**	**गमिष्यतः**	**गमिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**गमिष्यसि**	**गमिष्यथः**	**गमिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**गमिष्यामि**	**गमिष्यावः**	**गमिष्यामः**

एवम् आ+गम्, अनु+गम्, अधि+गम्, अव+गम्,

निर्+गम्, प्रति+गम् इत्यादयः

4.12 ' पा ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Drink)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पास्यति**	**पास्यतः**	**पास्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**पास्यसि**	**पास्यथः**	**पास्यथ**
उत्तमपुरुषः	**पास्यामि**	**पास्यावः**	**पास्यामः**

एवं स्था, दा, ज्ञा, या, स्ना इत्यादयः

4.13 ' नृत् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Dance)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नर्तिष्यति**	**नर्तिष्यतः**	**नर्तिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**नर्तिष्यसि**	**नर्तिष्यथः**	**नर्तिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**नर्तिष्यामि**	**नर्तिष्यावः**	**नर्तिष्यामः**

4.14 ' नश् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Perish)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नशिष्यति, नङ्क्ष्यति**	**नशिष्यतः, नङ्क्ष्यतः**	**नशिष्यन्ति, नङ्क्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**नशिष्यसि, नङ्क्ष्यसि**	**नशिष्यथः, नङ्क्ष्यथः**	**नशिष्यथ, नङ्क्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**नशिष्यामि, नङ्क्ष्यामि**	**नशिष्यावः, नङ्क्ष्यावः**	**नशिष्यामः, नङ्क्ष्यामः**

4.15 ' कुप् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be Angry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**कोपिष्यति**	**कोपिष्यतः**	**कोपिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**कोपिष्यसि**	**कोपिष्यथः**	**कोपिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**कोपिष्यामि**	**कोपिष्यावः**	**कोपिष्यामः**

एवं रुद् इत्यादयः

4.16 ' क्रुध् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be Angry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**क्रोत्स्यति**	**क्रोत्स्यतः**	**क्रोत्स्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**क्रोत्स्यसि**	**क्रोत्स्यथः**	**क्रोत्स्यथ**
उत्तमपुरुषः	**क्रोत्स्यामि**	**क्रोत्स्यावः**	**क्रोत्स्यामः**

एवं वस् (वत्स्यति) इत्यादयः

4.17 ' भू ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भविष्यति**	**भविष्यतः**	**भविष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**भविष्यसि**	**भविष्यथः**	**भविष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**भविष्यामि**	**भविष्यावः**	**भविष्यामः**

एवम् अनु+भू, पू इत्यादयः

[20] This dhātu is an ubhayapadin, and hence, also gets ātmanepadarūpa-s – पविष्यते, पविष्येते, पविष्यन्ते. (Similar to 4.25)

4.18 ' गै ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Sing)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**गास्यति**	**गास्यतः**	**गास्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**गास्यसि**	**गास्यथः**	**गास्यथ**
उत्तमपुरुषः	**गास्यामि**	**गास्यावः**	**गास्यामः**

4.19 ' जि ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Win)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**जेष्यति**	**जेष्यतः**	**जेष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**जेष्यसि**	**जेष्यथः**	**जेष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**जेष्यामि**	**जेष्यावः**	**जेष्यामः**

4.20 ' इष् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Wish)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**एषिष्यति**	**एषिष्यतः**	**एषिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**एषिष्यसि**	**एषिष्यथः**	**एषिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**एषिष्यामि**	**एषिष्यावः**	**एषिष्यामः**

4.21 ' प्रच्छ् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Ask)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**प्रक्ष्यति**	**प्रक्ष्यतः**	**प्रक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**प्रक्ष्यसि**	**प्रक्ष्यथः**	**प्रक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**प्रक्ष्यामि**	**प्रक्ष्यावः**	**प्रक्ष्यामः**

4.22 ' दंश् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Bite)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**दङ्क्ष्यति**	**दङ्क्ष्यतः**	**दङ्क्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**दङ्क्ष्यसि**	**दङ्क्ष्यथः**	**दङ्क्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**दङ्क्ष्यामि**	**दङ्क्ष्यावः**	**दङ्क्ष्यामः**

4.23 ' रुह् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Grow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**रोक्ष्यति**	**रोक्ष्यतः**	**रोक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**रोक्ष्यसि**	**रोक्ष्यथः**	**रोक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**रोक्ष्यामि**	**रोक्ष्यावः**	**रोक्ष्यामः**

एवम् आ+रुह्, अव+रुह् इत्यादयः

4.24 ' तॄ ' - धातोः लृट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Swim)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तरिष्यति	तरिष्यतः	तरिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	तरिष्यसि	तरिष्यथः	तरिष्यथ
उत्तमपुरुषः	तरिष्यामि	तरिष्यावः	तरिष्यामः

एवं स्मृ, वि+स्मृ, मृ[21] इत्यादयः

[21] Though this dhātu is आत्मनेपदी, it transforms into परस्मैपदी in लृट्-लकार.

सामान्यधातवः – आत्मनेपदिनः

4.25 ' वन्द् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Salute)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**वन्दिष्यते**	**वन्दिष्येते**	**वन्दिष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**वन्दिष्यसे**	**वन्दिष्येथे**	**वन्दिष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**वन्दिष्ये**	**वन्दिष्यावहे**	**वन्दिष्यामहे**

एवं सेव्, सह्, भाष्, यत्, प्र+यत्, कम्प्, बाध्, जन् इत्यादयः

4.26 ' लभ् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Gain)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**लप्स्यते**	**लप्स्येते**	**लप्स्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**लप्स्यसे**	**लप्स्येथे**	**लप्स्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**लप्स्ये**	**लप्स्यावहे**	**लप्स्यामहे**

4.27 ' रम् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Enjoy)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**रंस्यते**	**रंस्येते**	**रंस्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**रंस्यसे**	**रंस्येथे**	**रंस्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**रंस्ये**	**रंस्यावहे**	**रंस्यामहे**

4.28 ' वृध् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Grow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**वर्धिष्यते**	**वर्धिष्येते**	**वर्धिष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**वर्धिष्यसे**	**वर्धिष्येथे**	**वर्धिष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**वर्धिष्ये**	**वर्धिष्यावहे**	**वर्धिष्यामहे**

एवं वृत् इत्यादयः

4.29 ' शुभ् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Shine/Glow)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**शोभिष्यते**	**शोभिष्येते**	**शोभिष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**शोभिष्यसे**	**शोभिष्येथे**	**शोभिष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**शोभिष्ये**	**शोभिष्यावहे**	**शोभिष्यामहे**

एवं रुच्, मुद् इत्यादयः

4.30 ' विद् ' – धातोः लृट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**वेत्स्यते**	**वेत्स्येते**	**वेत्स्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**वेत्स्यसे**	**वेत्स्येथे**	**वेत्स्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**वेत्स्ये**	**वेत्स्यावहे**	**वेत्स्यामहे**

4.31 ‘ मन् ’ – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Believe)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**मंस्यते**	**मंस्येते**	**मंस्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**मंस्यसे**	**मंस्येथे**	**मंस्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**मंस्ये**	**मंस्यावहे**	**मंस्यामहे**

4.32 ‘ युध् ’ – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Fight)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**योत्स्यते**	**योत्स्येते**	**योत्स्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**योत्स्यसे**	**योत्स्येथे**	**योत्स्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**योत्स्ये**	**योत्स्यावहे**	**योत्स्यामहे**

सामान्यधातवः – उभयपदिनः

4.33a ' पच् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Cook)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पक्ष्यति**	**पक्ष्यतः**	**पक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**पक्ष्यसि**	**पक्ष्यथः**	**पक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**पक्ष्यामि**	**पक्ष्यावः**	**पक्ष्यामः**

एवं भज्, वह् इत्यादयः

4.33b ' पच् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Cook)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**पक्ष्यते**	**पक्ष्येते**	**पक्ष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**पक्ष्यसे**	**पक्ष्येथे**	**पक्ष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**पक्ष्ये**	**पक्ष्यावहे**	**पक्ष्यामहे**

एवं भज्, वह् इत्यादयः

4.34a ' धाव् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Run)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**धाविष्यति**	**धाविष्यतः**	**धाविष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**धाविष्यसि**	**धाविष्यथः**	**धाविष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**धाविष्यामि**	**धाविष्यावः**	**धाविष्यामः**

एवं याच्, राज्, खन् इत्यादयः

4.34b ' धाव् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Run)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**धाविष्यते**	**धाविष्येते**	**धाविष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**धाविष्यसे**	**धाविष्येथे**	**धाविष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**धाविष्ये**	**धाविष्यावहे**	**धाविष्यामहे**

एवं याच्, राज्, खन् इत्यादयः

4.35a ' क्षिप् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Throw)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**क्षेप्स्यति**	**क्षेप्स्यतः**	**क्षेप्स्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**क्षेप्स्यसि**	**क्षेप्स्यथः**	**क्षेप्स्यथ**
उत्तमपुरुषः	**क्षेप्स्यामि**	**क्षेप्स्यावः**	**क्षेप्स्यामः**

4.35b ' क्षिप् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Throw)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**क्षेप्स्यते**	**क्षेप्स्येते**	**क्षेप्स्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**क्षेप्स्यसे**	**क्षेप्स्येथे**	**क्षेप्स्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**क्षेप्स्ये**	**क्षेप्स्यावहे**	**क्षेप्स्यामहे**

4.36a ' धृ ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Wear)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**धरिष्यति**	**धरिष्यतः**	**धरिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**धरिष्यसि**	**धरिष्यथः**	**धरिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**धरिष्यामि**	**धरिष्यावः**	**धरिष्यामः**

एवं हृ, प्र+हृ, आ+हृ, सम्+हृ, वि+हृ, परि+हृ

इत्यादयः

4.36b ' धृ ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Wear)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**धरिष्यते**	**धरिष्येते**	**धरिष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**धरिष्यसे**	**धरिष्येथे**	**धरिष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**धरिष्ये**	**धरिष्यावहे**	**धरिष्यामहे**

एवं हृ, प्र+हृ, आ+हृ, सम्+हृ, वि+हृ, परि+हृ

इत्यादयः

4.37a ' नी ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Carry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नेष्यति**	**नेष्यतः**	**नेष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**नेष्यसि**	**नेष्यथः**	**नेष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**नेष्यामि**	**नेष्यावः**	**नेष्यामः**

एवम् आ+नी, क्री, चि इत्यादयः

4.37b ' नी ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Carry)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**नेष्यते**	**नेष्येते**	**नेष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**नेष्यसे**	**नेष्येथे**	**नेष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**नेष्ये**	**नेष्यावहे**	**नेष्यामहे**

एवम् आ+नी, परा+जि, क्री, वि+क्री, चि इत्यादयः

4.38a ' कथ् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Narrate)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**कथयिष्यति**	**कथयिष्यतः**	**कथयिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**कथयिष्यसि**	**कथयिष्यथः**	**कथयिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**कथयिष्यामि**	**कथयिष्यावः**	**कथयिष्यामः**

एवं रच्, गण्, भक्ष्, चिन्त्, पूज्, वर्ण्, दण्ड्, पाल्, पीड् इत्यादयः

4.38b ' कथ् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Narrate)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**कथयिष्यते**	**कथयिष्येते**	**कथयिष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**कथयिष्यसे**	**कथयिष्येथे**	**कथयिष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**कथयिष्ये**	**कथयिष्यावहे**	**कथयिष्यामहे**

एवं रच्, गण्, भक्ष्, चिन्त्, पूज्, वर्ण्, दण्ड्, पाल्, पीड् इत्यादयः

4.39a ' चुर् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Steal)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**चोरयिष्यति**	**चोरयिष्यतः**	**चोरयिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**चोरयिष्यसि**	**चोरयिष्यथः**	**चोरयिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**चोरयिष्यामि**	**चोरयिष्यावः**	**चोरयिष्यामः**

एवं तुल् इत्यादयः

4.39b ' चुर् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Steal)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**चोरयिष्यते**	**चोरयिष्येते**	**चोरयिष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**चोरयिष्यसे**	**चोरयिष्येथे**	**चोरयिष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**चोरयिष्ये**	**चोरयिष्यावहे**	**चोरयिष्यामहे**

एवं तुल् इत्यादयः

4.40a ' तड् ' - धातोः लृट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Beat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**ताडयिष्यति**	**ताडयिष्यतः**	**ताडयिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**ताडयिष्यसि**	**ताडयिष्यथः**	**ताडयिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**ताडयिष्यामि**	**ताडयिष्यावः**	**ताडयिष्यामः**

एवं क्षल् इत्यादयः

4.40b ' तड् ' - धातोः लृट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Beat)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**ताडयिष्यते**	**ताडयिष्येते**	**ताडयिष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**ताडयिष्यसे**	**ताडयिष्येथे**	**ताडयिष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**ताडयिष्ये**	**ताडयिष्यावहे**	**ताडयिष्यामहे**

एवं क्षल् इत्यादयः

4.41a 'पूर्' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Fill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पूरयिष्यति	पूरयिष्यतः	पूरयिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	पूरयिष्यसि	पूरयिष्यथः	पूरयिष्यथ
उत्तमपुरुषः	पूरयिष्यामि	पूरयिष्यावः	पूरयिष्यामः

4.41b 'पूर्' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Fill)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पूरयिष्यते	पूरयिष्येते	पूरयिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	पूरयिष्यसे	पूरयिष्येथे	पूरयिष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	पूरयिष्ये	पूरयिष्यावहे	पूरयिष्यामहे

4.42a ' सिच् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Sprinkle)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**सेक्ष्यति**	**सेक्ष्यतः**	**सेक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**सेक्ष्यसि**	**सेक्ष्यथः**	**सेक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**सेक्ष्यामि**	**सेक्ष्यावः**	**सेक्ष्यामः**

एवम् अभि+सिच् (अभिषेक्ष्यति) इत्यादयः

4.42b ' सिच् ' – धातोः लृट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Sprinkle)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**सेक्ष्यते**	**सेक्ष्येते**	**सेक्ष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**सेक्ष्यसे**	**सेक्ष्येथे**	**सेक्ष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**सेक्ष्ये**	**सेक्ष्यावहे**	**सेक्ष्यामहे**

एवम् अभि+सिच् (अभिषेक्ष्यते) इत्यादयः

4.43a ' मुच् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Release)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**मोक्ष्यति**	**मोक्ष्यतः**	**मोक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**मोक्ष्यसि**	**मोक्ष्यथः**	**मोक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**मोक्ष्यामि**	**मोक्ष्यावः**	**मोक्ष्यामः**

एवं वि+मुच् इत्यादयः

4.43b ' मुच् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Release)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**मोक्ष्यते**	**मोक्ष्येते**	**मोक्ष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**मोक्ष्यसे**	**मोक्ष्येथे**	**मोक्ष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**मोक्ष्ये**	**मोक्ष्यावहे**	**मोक्ष्यामहे**

एवं वि+मुच् इत्यादयः

विशेषधातवः – परस्मैपदिनः

4.44 ‘ अस् ’ – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भविष्यति**	**भविष्यतः**	**भविष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**भविष्यसि**	**भविष्यथः**	**भविष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**भविष्यामि**	**भविष्यावः**	**भविष्यामः**

4.45 ‘ श्रु ’ – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Listen)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**श्रोष्यति**	**श्रोष्यतः**	**श्रोष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**श्रोष्यसि**	**श्रोष्यथः**	**श्रोष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**श्रोष्यामि**	**श्रोष्यावः**	**श्रोष्यामः**

एवं प्रति+श्रु इत्यादयः

4.46 ' शक् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Be Able)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**शक्ष्यति**	**शक्ष्यतः**	**शक्ष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**शक्ष्यसि**	**शक्ष्यथः**	**शक्ष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**शक्ष्यामि**	**शक्ष्यावः**	**शक्ष्यामः**

4.47 ' बन्ध् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Tie)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भन्त्स्यति**	**भन्त्स्यतः**	**भन्त्स्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**भन्त्स्यसि**	**भन्त्स्यथः**	**भन्त्स्यथ**
उत्तमपुरुषः	**भन्त्स्यामि**	**भन्त्स्यावः**	**भन्त्स्यामः**

विशेषधातवः - उभयपदिनः

4.48a ' कृ ' - धातोः लृट्-लकार - परस्मैपदरूपाणि

(To Do)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**करिष्यति**	**करिष्यतः**	**करिष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**करिष्यसि**	**करिष्यथः**	**करिष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**करिष्यामि**	**करिष्यावः**	**करिष्यामः**

4.48b ' कृ ' - धातोः लृट्-लकार - आत्मनेपदरूपाणि

(To Do)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**करिष्यते**	**करिष्येते**	**करिष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**करिष्यसे**	**करिष्येथे**	**करिष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**करिष्ये**	**करिष्यावहे**	**करिष्यामहे**

4.49a ' दा ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**दास्यति**	**दास्यतः**	**दास्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**दास्यसि**	**दास्यथः**	**दास्यथ**
उत्तमपुरुषः	**दास्यामि**	**दास्यावः**	**दास्यामः**

4.49b ' दा ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Give)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**दास्यते**	**दास्येते**	**दास्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**दास्यसे**	**दास्येथे**	**दास्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**दास्ये**	**दास्यावहे**	**दास्यामहे**

एवम् आ+दा इत्यादयः

4.50a ' ग्रह् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Take/Hold)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**ग्रहीष्यति**	**ग्रहीष्यतः**	**ग्रहीष्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**ग्रहीष्यसि**	**ग्रहीष्यथः**	**ग्रहीष्यथ**
उत्तमपुरुषः	**ग्रहीष्यामि**	**ग्रहीष्यावः**	**ग्रहीष्यामः**

4.50b ' ग्रह् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Take/Hold)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**ग्रहीष्यते**	**ग्रहीष्येते**	**ग्रहीष्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**ग्रहीष्यसे**	**ग्रहीष्येथे**	**ग्रहीष्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**ग्रहीष्ये**	**ग्रहीष्यावहे**	**ग्रहीष्यामहे**

4.51a ' भिद् ' – धातोः लृट्-लकार – परस्मैपदरूपाणि

(To Break)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भेत्स्यति**	**भेत्स्यतः**	**भेत्स्यन्ति**
मध्यमपुरुषः	**भेत्स्यसि**	**भेत्स्यथः**	**भेत्स्यथ**
उत्तमपुरुषः	**भेत्स्यामि**	**भेत्स्यावः**	**भेत्स्यामः**

एवं छिद् इत्यादयः

4.51b ' भिद् ' – धातोः लृट्-लकार – आत्मनेपदरूपाणि

(To Break)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	**भेत्स्यते**	**भेत्स्येते**	**भेत्स्यन्ते**
मध्यमपुरुषः	**भेत्स्यसे**	**भेत्स्येथे**	**भेत्स्यध्वे**
उत्तमपुरुषः	**भेत्स्ये**	**भेत्स्यावहे**	**भेत्स्यामहे**

एवं छिद् इत्यादयः

APPENDIX I

अकारादिक्रमेण धातुसूची

ALPHABETICAL INDEX OF DHĀTU-S

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
1	अस् To be	1. अस्ति (p.21)	2. अस्तु (p. 55)
		3. आसीत् (p.85)	4. भविष्यति (p.124)
2	आप् To receive	1. आप्नोति (p.22)	2. आप्नोतु (p.56)
		3. आप्नोत् (p.86)	4. आप्स्यति (p.99)
	प्र+आप् To receive	1. प्राप्नोति (p.22)	2. प्राप्नोतु (p.56)
		3. प्राप्नोत् (p.86)	4. प्राप्स्यति (p.99)
3	इष् To wish	1. इच्छति (p.7)	2. इच्छतु (p.38)
		3. ऐच्छत् (p.71)	4. एषिष्यति (p.106)
4	कथ् To narrate	1. कथयति/कथयते (p.16)	2. कथयतु/कथयताम् (p.48)
		3. अकथयत्/अकथयत (p.80)	4. कथयिष्यति/कथयिष्यते (p.118)
5	कम्प् To shiver	1. कम्पते (p.10)	2. कम्पताम् (p.41)
		3. अकम्पत (p.74)	4. कम्पिष्यते (p.109)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
6	कुप् To be angry	1. कुप्यति (p.5)	2. कुप्यतु (p.35)
		3. अकुप्यत् (p.69)	4. कोपिष्यति (p.103)
7	कूज् To coo	1. कूजति (p.2)	2. कूजतु (p.32)
		3. अकूजत् (p.66)	4. कूजिष्यति (p.96)
8	कृ To do	1. करोति/कुरुते (p.25)	2. करोतु/कुरुताम् (p.59)
		3. अकरोत्/अकुरुत (p.89)	4. करिष्यति/करिष्यते (p.126)
9	क्री To buy	1. क्रीणाति/क्रीणीते (p.27)	2. क्रीणातु/क्रीणीताम् (p.61)
		3. अक्रीणात्/अक्रीणीत (p.91)	4. क्रेष्यति/क्रेष्यते (p.117)
	वि+क्री To sell	1. विक्रीणीते (p.27)	2. विक्रीणीताम् (p.61)
		3. व्यक्रीणीत (p.91)	4. विक्रेष्यते (p.117)
10	क्रीड् To play	1. क्रीडति (p.2)	2. क्रीडतु (p.32)
		3. अक्रीडत् (p.66)	4. क्रीडिष्यति (p.96)
11	क्रुध् To be angry	1. क्रुध्यति (p.5)	2. क्रुध्यतु (p.35)
		3. अक्रुध्यत् (p.69)	4. क्रोत्स्यति (p.104)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
12	क्षल् To wash	1. क्षालयति/क्षालयते (p.18)	2. क्षालयतु/क्षालयताम् (p.52)
		3. अक्षालयत् / अक्षालयत (p.82)	4. क्षालयिष्यति / क्षालयिष्यते (p.120)
13	क्षिप् To throw	1. क्षिपति/क्षिपते (p.13)	2. क्षिपतु/क्षिपताम् (p.45)
		3. अक्षिपत्/अक्षिपत (p.77)	4. क्षेप्स्यति/क्षेप्स्यते (p.115)
14	खन् To dig	1. खनति/खनते (p.13)	2. खनतु/खनताम् (p.44)
		3. अखनत्/अखनत (p.77)	4. खनिष्यति/खनिष्यते (p.114)
15	खाद् To eat	1. खादति (p.2)	2. खादतु (p.32)
		3. अखादत् (p.66)	4. खादिष्यति (p.96)
16	गण् To count	1. गणयति/ गणयते (p.16)	2. गणयतु/गणयताम् (p.48)
		3. अगणयत्/अगणयत (p.80)	4. गणयिष्यति/ गणयिष्यते (p.118)
17	गम् To go	1. गच्छति (p.3)	2. गच्छतु (p.34)
		3. अगच्छत् (p.67)	4. गमिष्यति (p.101)
	आ+गम् To come	1. आगच्छति (p.3)	2. आगच्छतु (p.34)
		3. आगच्छत् (p.67)	4. आगमिष्यति (p.101)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
	अनु+गम् To follow	1. अनुगच्छति (p.3)	2. अनुगच्छतु (p.34)
		3. अन्वगच्छत् (p.67)	4. अनुगमिष्यति (p.101)
	अधि+गम् To attain	1. अधिगच्छति (p.3)	2. अधिगच्छतु (p.34)
		3. अध्यगच्छत् (p.67)	4. अधिगमिष्यति (p.101)
	अव+गम् To understand	1. अवगच्छति (p.3)	2. अवगच्छतु (p.34)
		3. अवागच्छत् (p.67)	4. अवगमिष्यति (p.101)
	निर्+गम् To exit	1. निर्गच्छति (p.3)	2. निर्गच्छतु (p.34)
		3. निरगच्छत् (p.67)	4. निर्गमिष्यति (p.101)
	प्रति+गम् To return	1. प्रतिगच्छति (p.3)	2. प्रतिगच्छतु (p.34)
		3. प्रत्यगच्छत् (p.67)	4. प्रतिगमिष्यति (p.101)
18	गै To sing	1. गायति (p.6)	2. गायतु (p.36)
		3. अगायत् (p.70)	4. गास्यति (p.105)
19	ग्रह् To Take/Hold	1. गृह्णाति/गृह्णीते (p.28)	2. गृह्णातु/गृह्णीताम् (p.62)
		3. अगृह्णात्/अगृह्णीत (p.92)	4. ग्रहीष्यति/ ग्रहीष्यते (p.128)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
20	चल् To walk	1. चलति (p.2)	2. चलतु (p.32)
		3. अचलत् (p.66)	4. चलिष्यति (p.96)
21	चि To collect	1. चिनोति/चिनुते (p.30)	2. चिनोतु/चिनुताम् (p.64)
		3. अचिनोत्/अचिनुत (p.94)	4. चेष्यति/ चेष्यते (p.117)
22	चिन्त् To think	1. चिन्तयति/ चिन्तयते (p.16)	2. चिन्तयतु/ चिन्तयताम् (p.48)
		3. अचिन्तयत्/ अचिन्तयत (p.80)	4. चिन्तयिष्यति/ चिन्तयिष्यते (p.118)
23	चुर् To steal	1. चोरयति/चोरयते (p.17)	2. चोरयतु/चोरयताम् (p.50)
		3. अचोरयत्/अचोरयत (p.81)	4. चोरयिष्यति/ चोरयिष्यते (p.119)
24	छिद् To cut	1. छिनत्ति/छिन्ते (p.29)	2. छिनत्तु/छिन्ताम् (p.63)
		3. अच्छिनत्/अच्छिन्त (p.93)	4. छेत्स्यति/छेत्स्यते (p.129)
25	जन् To be born	1. जायते (p.12)	2. जायताम् (p.43)
		3. अजायत (p.76)	4. जनिष्यते (p.109)
26	जप् To chant	1. जपति (p.2)	2. जपतु (p.32)
		3. अजपत् (p.66)	4. जपिष्यति (p.96)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
27	जि To win	1. जयति (p.6)	2. जयतु (p.37)
		3. अजयत् (p.70)	4. जेष्यति (p.105)
	परा+जि To defeat	1. पराजयते (p.15)	2. पराजयताम् (p.47)
		3. पराजयत (p.79)	4. पराजेष्यते (p.117)
28	जीव् To live	1. जीवति (p.2)	2. जीवतु (p.32)
		3. अजीवत् (p.66)	4. जीविष्यति (p.96)
29	ज्ञा To know	1. जानाति (p.22)	2. जानातु (p.56)
		3. अजानात् (p.86)	4. ज्ञास्यति (p.102)
30	तड् To beat	1. ताडयति/ताडयते (p.18)	2. ताडयतु/ताडयताम् (p.52)
		3. अताडयत्/अताडयत (p.82)	4. ताडयिष्यति/ ताडयिष्यते (p.120)
31	तप् To suffer/To perform penance	1. तपति (p.2)	2. तपतु (p.32)
		3. अतपत् (p.66)	4. तप्स्यति (p.99)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
32	तुल् To compare / weigh	1. तोलयति/तोलयते (p.17)	2. तोलयतु/तोलयताम् (p.51)
		3. अतोलयत्/अतोलयत (p.81)	4. तोलयिष्यति/तोलयिष्यते (p.119)
33	तॄ To swim	1. तरति (p.9)	2. तरतु (p.40)
		3. अतरत् (p.73)	4. तरिष्यति (p.108)
34	त्यज् To give up	1. त्यजति (p.2)	2. त्यजतु (p.32)
		3. अत्यजत् (p.66)	4. त्यक्ष्यति (p.98)
35	दंश् To bite	1. दशति (p.8)	2. दशतु (p.39)
		3. अदशत् (p.72)	4. दङ्क्ष्यति (p.107)
36	दण्ड् To punish	1. दण्डयति/दण्डयते (p.16)	2. दण्डयतु/दण्डयताम् (p.48)
		3. अदण्डयत्/अदण्डयत (p.80)	4. दण्डयिष्यति/दण्डयिष्यते (p.118)
37	दह् To burn	1. दहति (p.2)	2. दहतु (p.32)
		3. अदहत् (p.66)	4. धक्ष्यति (p.99)
38	दा (यच्छ्) To give	1. यच्छति (p.7)	2. यच्छतु (p.37)
		3. अयच्छत् (p.71)	4. दास्यति (p.102)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
39	दा To give	1. ददाति/दत्ते (p.26)	2. ददातु/दत्ताम् (p.60)
		3. अददात्/अदत्त (p.90)	4. दास्यति/दास्यते (p.127)
	आ+दा To accept	1. आदत्ते (p.26)	2. आदत्ताम् (p.60)
		3. आदत्त (p.90)	4. आदास्यते (p.127)
40	दृश् To see	1. पश्यति (p.3)	2. पश्यतु (p.33)
		3. अपश्यत् (p.67)	4. द्रक्ष्यति (p.101)
41	धाव् To run	1. धावति/धावते (p.13)	2. धावतु/धावताम् (p.44)
		3. अधावत्/अधावत (p.77)	4. धाविष्यति/धाविष्यते (p.114)
42	धृ To wear	1. धरति/धरते (p.14)	2. धरतु/धरताम् (p.46)
		3. अधरत्/अधरत (p.78)	4. धरिष्यति/धरिष्यते (p.116)
43	नन्द् To prosper	1. नन्दति (p.2)	2. नन्दतु (p.32)
		3. अनन्दत् (p.66)	4. नन्दिष्यति (p.96)
44	नम् To bow	1. नमति (p.2)	2. नमतु (p.32)
		3. अनमत् (p.66)	4. नंस्यति (p.97)
	प्र+नम् (प्रणम्) To bow	1. प्रणमति (p.2)	2. प्रणमतु (p.32)
		3. प्राणमत् (p.66)	4. प्रणंस्यति (p.97)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
45	नश् To perish	1. नश्यति (p.5)	2. नश्यतु (p.35)
		3. अनश्यत् (p.69)	4. नशिष्यति/नङ्क्ष्यति (p.103)
46	निन्द् To abuse	1. निन्दति (p.2)	2. निन्दतु (p.32)
		3. अनिन्दत् (p.66)	4. निन्दिष्यति (p.96)
47	नी To carry	1. नयति/नयते (p.15)	2. नयतु/नयताम् (p.47)
		3. अनयत्/अनयत (p.79)	4. नेष्यति/नेष्यते (p.117)
	आ+नी To bring	1. आनयति/आनयते (p.15)	2. आनयतु/आनयताम् (p.47)
		3. आनयत्/आनयत (p.79)	4. आनेष्यति/आनेष्यते (p.117)
48	नृत् To dance	1. नृत्यति (p.5)	2. नृत्यतु (p.35)
		3. अनृत्यत् (p.69)	4. नर्तिष्यति (p.102)
49	पच् To cook	1. पचति/पचते (p.13)	2. पचतु/पचताम् (p.44)
		3. अपचत्/अपचत (p.77)	4. पक्ष्यति/पक्ष्यते (p.113)
50	पठ् To read	1. पठति (p.2)	2. पठतु (p.32)
		3. अपठत् (p.66)	4. पठिष्यति (p.96)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
51	पत् To fall	1. पतति (p.2)	2. पततु (p.32)
		3. अपतत् (p.66)	4. पतिष्यति (p.96)
	उत्+पत् To bounce/ to take off	1. उत्पतति (p.2)	2. उत्पततु (p.32)
		3. उदपतत् (p.66)	4. उत्पतिष्यति (p.96)
52	पा To drink	1. पिबति (p.4)	2. पिबतु (p.34)
		3. अपिबत् (p.68)	4. पास्यति (p.102)
53	पाल् To protect	1. पालयति/पालयते (p.16)	2. पालयतु/ पालयताम् (p.48)
		3. अपालयत्/ अपालयत (p.80)	4. पालयिष्यति/ पालयिष्यते (p.118)
54	पीड् To torture	1. पीडयति/पीडयते (p.16)	2. पीडयतु/ पीडयताम् (p.48)
		3. अपीडयत्/ अपीडयत (p.80)	4. पीडयिष्यति/ पीडयिष्यते (p.118)
55	पू To purify	1. पुनाति (p.22)	2. पुनातु (p.56)
		3. अपुनात् (p.86)	4. पविष्यति (p.104)
56	पूज् To worship	1. पूजयति/पूजयते (p.16)	2. पूजयतु/पूजयताम् (p.48)
		3. अपूजयत्/ अपूजयत (p.80)	4. पूजयिष्यति/ पूजयिष्यते (p.118)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
57	पूर् To fill	1. पूरयति/पूरयते (p.19)	2. पूरयतु/पूरयताम् (p.53)
		3. अपूरयत्/अपूरयत (p.83)	4. पूरयिष्यति/पूरयिष्यते (p.121)
58	प्रच्छ् To ask	1. पृच्छति (p.8)	2. पृच्छतु (p.38)
		3. अपृच्छत् (p.72)	4. प्रक्ष्यति (p.106)
59	बन्ध् To tie	1. बध्नाति (p.24)	2. बध्नातु (p.58)
		3. अबध्नात् (p.88)	4. भन्त्स्यति (p.125)
60	बाध् To trouble	1. बाधते (p.10)	2. बाधताम् (p.41)
		3. अबाधत (p.74)	4. बाधिष्यते (p.109)
61	भक्ष् To eat	1. भक्षयति/भक्षयते (p.16)	2. भक्षयतु/भक्षयताम् (p.49)
		3. अभक्षयत्/अभक्षयत (p.80)	4. भक्षयिष्यति/ भक्षयिष्यते (p.118)
62	भज् To serve	1. भजति/भजते (p.13)	2. भजतु/भजताम् (p.44)
		3. अभजत्/अभजत (p.77)	4. भक्ष्यति/भक्ष्यते (p.113)
63	भष् To bark	1. भषति (p.2)	2. भषतु (p.33)
		3. अभषत् (p.66)	4. भषिष्यति (p.96)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
64	भाष् To speak	1. भाषते (p.10)	2. भाषताम् (p.41)
		3. अभाषत (p.74)	4. भाषिष्यते (p.109)
65	भिद् To break	1. भिनत्ति/भिन्ते (p.29)	2. भिनत्तु/ भिन्ताम् (p.63)
		3. अभिनत्/अभिन्त (p.93)	4. भेत्स्यति/भेत्स्यते (p.129)
66	भू To be	1. भवति (p.5)	2. भवतु (p.36)
		3. अभवत् (p.69)	4. भविष्यति (p.104)
	अनु+भू To experience	1. अनुभवति (p.5)	2. अनुभवतु (p.36)
		3. अन्वभवत् (p.69)	4. अनुभविष्यति (p.104)
67	भ्रम् To wander	1. भ्रमति / भ्रम्यति (p.2 / p.5)	2. भ्रमतु/ भ्रम्यतु (p.32 / p.35)
		3. अभ्रमत् / अभ्रम्यत् (p.66 / p.69)	4. भ्रमिष्यति (p.96)
68	मन् To believe	1. मन्यते (p.11)	2. मन्यताम् (p.42)
		3. अमन्यत (p.75)	4. मंस्यते (p.112)
69	मिल् To meet	1. मिलति (p.2)	2. मिलतु (p.32)
		3. अमिलत् (p.66)	4. मेलिष्यति (p.97)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
70	मुच् To release	1. मुञ्चति/मुञ्चते (p.20)	2. मुञ्चतु/मुञ्चताम् (p.54)
		3. अमुञ्चत्/अमुञ्चत (p.84)	4. मोक्ष्यति/ मोक्ष्यते (p.123)
	वि+मुच् To release	1. विमुञ्चति/विमुञ्चते (p.20)	2. विमुञ्चतु/विमुञ्चताम् (p.54)
		3. व्यमुञ्चत्/ व्यमुञ्चत (p.84)	4. विमोक्ष्यति/ विमोक्ष्यते (p.123)
71	मुद् To delight	1. मोदते (p.11)	2. मोदताम् (p.41)
		3. अमोदत (p.75)	4. मोदिष्यते (p.111)
72	मृ To die	1.म्रियते (p.12)	2. म्रियताम् (p.43)
		3. अम्रियत (p.76)	4. मरिष्यति (p.108)
73	यत् To try	1. यतते (p.10)	2. यतताम् (p.41)
		3. अयतत (p.74)	4. यतिष्यते (p.109)
	प्र+यत् To try	1. प्रयतते (p.10)	2. प्रयतताम् (p.41)
		3. प्रायतत (p.74)	4. प्रयतिष्यते (p.109)
74	या To go	1. याति (p.23)	2. यातु (p.57)
		3. अयात् (p.87)	4. यास्यति (p.102)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
75	याच् To beg	1. याचति/याचते (p.13)	2. याचतु/याचताम् (p.44)
		3. अयाचत्/अयाचत (p.77)	4. याचिष्यति/ याचिष्यते (p.114)
76	युध् To battle	1. युध्यते (p.11)	2. युध्यताम् (p.42)
		3. अयुध्यत (p.75)	4. योत्स्यते (p.112)
77	रक्ष् To protect	1. रक्षति (p.2)	2. रक्षतु (p.33)
		3. अरक्षत् (p.66)	4. रक्षिष्यति (p.96)
78	रच् To design	1. रचयति/ रचयते (p.16)	2. रचयतु/रचयताम् (p.48)
		3. अरचयत्/अरचयत (p.80)	4. रचयिष्यति/रचयिष्यते (p.118)
79	रम् To enjoy	1. रमते (p.10)	2. रमताम् (p.41)
		3.अरमत (p.74)	4. रंस्यते (p.110)
	वि+रम् To stop/ withdraw	1. विरमते (p.10)	2. विरमतु (p.33)
		3. व्यरमत् (p.66)	4. विरंस्यति (p.97)
80	राज् To shine	1. राजति/राजते (p.13)	2. राजतु/राजताम् (p.44)
		3. अराजत्/अराजत (p.77)	4. राजिष्यति/राजिष्यते (p.114)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
81	रुच् To please	1. रोचते (p.11)	2. रोचताम् (p.42)
		3. अरोचत (p.75)	4. रोचिष्यते (p.111)
82	रुद् To cry	1.रोदिति (p.23)	2. रोदितु (p.57)
		3. अरोदीत् (p.87)	4. रोदिष्यति (p.103)
83	रुह् To grow	1. रोहति (p.9)	2. रोहतु (p.39)
		3. अरोहत् (p.73)	4. रोक्ष्यति (p.107)
	आ+रुह् To climb	1. आरोहति (p.9)	2. आरोहतु (p.39)
		3. आरोहत् (p.73)	4. आरोक्ष्यति (p.107)
	अव+रुह् To descend	1. अवरोहति (p.9)	2. अवरोहतु (p.39)
		3. अवारोहत् (p.73)	4. अवरोक्ष्यति (p.107)
84	लभ् To gain	1. लभते (p.10)	2. लभताम् (p.41)
		3. अलभत (p.74)	4. लप्स्यते (p.109)
85	लिख् To write	1. लिखति(p.2)	2. लिखतु (p.32)
		3. अलिखत् (p.66)	4. लेखिष्यति (p.97)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
86	वद् To tell	1. वदति (p.2)	2. वदतु (p.32)
		3. अवदत् (p.66)	4. वदिष्यति (p.96)
	अनु+वद् To repeat	1. अनुवदति (p.2)	2. अनुवदतु (p.32)
		3. अन्ववदत् (p.66)	4. अनुवदिष्यति (p.96)
87	वन्द् To salute	1. वन्दते(p.10)	2. वन्दताम्(p.41)
		3. अवन्दत (p.74)	4. वन्दिष्यते (p.109)
88	वर्ण् To describe	1. वर्णयति/वर्णयते (p.16)	2. वर्णयतु/वर्णयताम् (p.48)
		3. अवर्णयत्/अवर्णयत (p.80)	4. वर्णयिष्यति/ वर्णयिष्यते (p.118)
89	वस् To stay	1. वसति (p.2)	2. वसतु (p.32)
		3. अवसत् (p.66)	4. वत्स्यति (p.104)
90	वह् To carry	1. वहति/वहते (p.13)	2. वहतु/वहताम् (p.44)
		3. अवहत्/अवहत (p.77)	4. वक्ष्यति/वक्ष्यते (p.113)
91	विद् To be	1. विद्यते (p.11)	2. विद्यताम् (p.42)
		3. अविद्यत (p.75)	4. वेत्स्यते (p.111)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
92	विश् To enter	1. विशति (p.2)	2. विशतु (p.32)
		3. अविशत् (p.66)	4. वेक्ष्यति (p.98)
	प्र+विश् To enter	1. प्रविशति (p.2)	2. प्रविशतु (p.32)
		3. प्राविशत् (p.66)	4. प्रवेक्ष्यति (p.98)
93	वृत् To be	1. वर्तते (p.10)	2. वर्तताम् (p.41)
		3. अवर्तत (p.74)	4. वर्तिष्यते (p.110)
94	वृध् To grow	1. वर्धते (p.10)	2. वर्धताम् (p.41)
		3. अवर्धत (p.74)	4. वर्धिष्यते (p.110)
95	शक् To be able	1. शक्नोति (p.22)	2. शक्नोतु (p.56)
		3. अशक्नोत् (p.86)	4. शक्ष्यति (p.125)
96	शुभ् To shine/glow	1. शोभते (p.11)	2. शोभताम् (p.42)
		3. अशोभत (p.75)	4. शोभिष्यते (p.111)
97	श्रु To listen	1. शृणोति (p.21)	2. शृणोतु (p.55)
		3. अशृणोत् (p.85)	4. श्रोष्यति (p.124)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
	प्रति+श्रु To promise	1. प्रतिशृणोति (p.21)	2. प्रतिशृणोतु (p.55)
		3. प्रत्यशृणोत् (p.85)	4. प्रतिश्रोष्यति (p.124)
98	सह् To bear/endure	1. सहते (p.10)	2. सहताम् (p.41)
		3. असहत (p.74)	4. सहिष्यते (p.109)
	सिच् To sprinkle	1. सिञ्चति/सिञ्चते(p.20)	2. सिञ्चतु/सिञ्चताम् (p.54)
		3. असिञ्चत्/असिञ्चत (p.84)	4. सेक्ष्यति/सेक्ष्यते (p.122)
99	अभि+सिच् To water consecrate	1. अभिषिञ्चति/ अभिषिञ्चते (p.20)	2. अभिषिञ्चतु/ अभिषिञ्चताम् (p.54)
		3. अभ्यषिञ्चत्/ अभ्यषिञ्चत (p.84)	4. अभिषेक्ष्यति/ अभिषेक्ष्यते (p.122)
100	सृज् To create	1. सृजति (p.2)	2. सृजतु (p.32)
		3. असृजत् (p.66)	4. स्रक्ष्यति (p.100)
101	सेव् To serve	1. सेवते (p.10)	2. सेवताम् (p.41)
		3. असेवत (p.74)	4. सेविष्यते (p.109)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
102	स्था To stand	1. तिष्ठति (p.4)	2. तिष्ठतु (p.35)
		3. अतिष्ठत् (p.68)	4. स्थास्यति (p.102)
103	स्ना To bathe	1. स्नाति (p.23)	2. स्नातु (p.57)
		3. अस्नात् (p.87)	4. स्नास्यति (p.102)
104	स्पृश् To touch	1. स्पृशति (p.2)	2. स्पृशतु (p.32)
		3. अस्पृशत् (p.66)	4. स्प्रक्ष्यति/स्पर्क्ष्यति (p.100)
105	स्मृ To remember	1. स्मरति (p.9)	2. स्मरतु (p.40)
		3. अस्मरत् (p.73)	4. स्मरिष्यति (p.108)
	वि+स्मृ To forget	1. विस्मरति (p.9)	2. विस्मरतु (p.40)
		3. व्यस्मरत् (p.73)	4. विस्मरिष्यति (p.108)
106	हन् To kill	1. हन्ति (p.24)	2. हन्तु (p.58)
		3. अहन् (p.88)	4. हनिष्यति (p.96)
107	हस् To laugh	1. हसति (p.2)	2. हसतु (p.32)
		3. अहसत् (p.66)	4. हसिष्यति (p.96)

Sl. No	Dhātu	Forms in 1. Laṭ 2. Loṭ 3. Laṅ, 4. Lṛṭ lakāra-s with page number	
108	हृ To take away	1. हरति/हरते (p.14)	2. हरतु/हरताम् (p.46)
		3. अहरत्/अहरत (p.78)	4. हरिष्यति/हरिष्यते (p.116)
	प्र+हृ To beat	1. प्रहरति/प्रहरते(p.14)	2. प्रहरतु/प्रहरताम्(p.46)
		3. प्राहरत्/प्राहरत (p.78)	4. प्रहरिष्यति/प्रहरिष्यते (p.116)
	आ+हृ To bring	1. आहरति/आहरते (p.14)	2. आहरतु/आहरताम् (p.46)
		3. आहरत्/आहरत (p.78)	4. आहरिष्यति/आहरिष्यते (p.116)
	सम्+हृ To kill	1. संहरति/संहरते(p.14)	2. संहरतु/संहरताम् (p.46)
		3. समहरत्/ समहरत (p.78)	4. संहरिष्यति/संहरिष्यते (p.116)
	वि+हृ To play	1. विहरति/ विहरते(p.14)	2. विहरतु/ विहरताम् (p.46)
		3. व्यहरत्/ व्यहरत (p.78)	4.विहरिष्यति/ विहरिष्यते (p.116)
	परि+हृ To solve/avoid	1. परिहरति/ परिहरते (p.14)	2. परिहरतु/परिहरताम् (p.46)
		3. पर्यहरत्/ पर्यहरत (p.78)	4.परिहरिष्यति/ परिहरिष्यते(p.116)

APPENDIX II

ALPHABETICAL INDEX OF DHĀTU MEANINGS

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
1	Able	शक्	22	शक्नोति
2	Abuse	निन्द्	2	निन्दति
3	Accept	आ+दा	26	आदत्ते
4	Angry	कुप्	5	कुप्यति
		क्रुध्	5	क्रुध्यति
5	Ask	प्रच्छ्	8	पृच्छति
6	Attain	अधि+गम्	3	अधिगच्छति
7	Bark	भष्	2	भषति
8	Bathe	स्ना	23	स्नाति
9	Battle	युध्	11	युध्यते
10	Be	अस्	21	अस्ति
		भू	5	भवति
		विद्	11	विद्यते
		वृत्	10	वर्तते

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
11	Bear	सह्	10	सहते
12	Beat	तड्	18	ताडयति/ ताडयते
		प्र+हृ	14	प्रहरति
13	Beg	याच्	13	याचति/ याचते
14	Believe	मन्	11	मन्यते
15	Bite	दंश्	8	दशति
16	Born	जन्	12	जायते
17	Bounce	उत्+पत्	2	उत्पतति
18	Break	भिद्	29	भिनत्ति
19	Bring	आ+नी	15	आनयति
		आ+हृ	14	आहरति

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
20	Burn	दह्	2	दहति
21	Buy	क्री	27	क्रीणाति/ क्रीणीते
22	Carry	वह्	13	वहति/ वहते
		नी	15	नयति/ नयते
23	Chant	जप्	2	जपति
24	Climb	आ+रुह्	9	आरोहति
25	Collect	चि	30	चिनोति/ चिनुते
26	Come	आ+गम्	3	आगच्छति
27	Compare	तुल्	17	तोलयति/ तोलयते

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
28	Coo	कूज्	2	कूजति
29	Cook	पच्	13	पचति/ पचते
30	Consecrate	अभि+ सिच्	20	अभिषिञ्चति
31	Count	गण्	16	गणयति/ गणयते
32	Create	सृज्	2	सृजति
33	Cry	रुद्	23	रोदिति
34	Cut	छिद्	29	छिनत्ति/ छिन्ते
35	Dance	नृत्	5	नृत्यति
36	Defeat	परा+जि	15	पराजयते
37	Delight	मुद्	11	मोदते

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
38	Descend	अव+रुह्	9	अवरोहति
39	Describe	वर्ण्	16	वर्णयति/ वर्णयते
40	Design	रच्	16	रचयति/ रचयते
41	Die	मृ	12	म्रियते
42	Dig	खन्	13	खनति/ खनते
43	Do	कृ	25	करोति/ कुरुते
44	Drink	पा	4	पिबति
45	Eat	खाद्	2	खादति
46	Eat	भक्ष्	16	भक्षयति/ भक्षयते
47	Endure	सह्	10	सहते

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
48	Enter	विश्	2	विशति
		प्र+विश्	2	प्रविशति
49	Exit	निर्+गम्	3	निर्गच्छति
50	Experience	अनु+भू	5	अनुभवति
51	Fall	पत्	2	पतति
52	Fill	पूर्	19	पूरयति/ पूरयते
53	Follow	अनु+गम्	3	अनुगच्छति
54	Forget	वि+स्मृ	9	विस्मरति
55	Gain	लभ्	10	लभते
56	Give	दा	7	यच्छति
		दा	26	ददाति/ दत्ते

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
57	Give Up	त्यज्	2	त्यजति
58	Glow	राज्	13	राजति/ राजते
59	Go	गम्	3	गच्छति
		या	23	याति
60	Grow	रुह्	9	रोहति
		वृध्	10	वर्धते
61	Hold	ग्रह्	28	गृह्णाति / गृह्णीते
61	Kill	हन्	24	हन्ति
		सम्+हृ	14	संहरति/ संहरते
62	Know	ज्ञा	22	जानाति

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
63	Laugh	हस्	2	हसति
64	Listen	श्रु	21	शृणोति
65	Live	जीव्	2	जीवति
66	Meet	मिल्	2	मिलति
67	Narrate	कथ्	16	कथयति/ कथयते
68	Perish	नश्	5	नश्यति
69	Play	क्रीड्	2	क्रीडति
		वि+हृ	14	विहरति/ विहरते
70	Perform Penance	तप्	2	तपति

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
71	Please	रुच्	11	रोचते
72	Prosper	नन्द्	2	नन्दति
73	Protect	पाल्	16	पालयति/ पालयते
		रक्ष्	2	रक्षति
74	Promise	प्रति+श्रु	21	प्रतिश्रृणोति
75	Punish	दण्ड्	16	दण्डयति/ दण्डयते
76	Purify	पू	22	पुनाति
77	Read	पठ्	2	पठति
78	Receive	आप्	22	आप्नोति
		प्र+आप्	22	प्राप्नोति

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
79	Release	मुच्	20	मुञ्चति
		वि+मुच्	20	विमुञ्चति
81	Remember	स्मृ	9	स्मरति
82	Repeat	अनु+वद्	2	अनुवदति
83	Return	प्रति+गम्	3	प्रतिगच्छति
84	Run	धाव्	13	धावति/ धावते
85	Salute	वन्द्	10	वन्दते
86	See	दृश्	3	पश्यति
87	Sell	वि+क्री	27	विक्रीणीते
88	Serve	सेव्	10	सेवते
		भज्	10	भजते

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
89	Shine	राज्	13	राजति/ राजते
		शुभ्	11	शोभते
90	Shiver	कम्प्	10	कम्पते
91	Sing	गै	6	गायति
92	Solve	परि+हृ	14	परिहरति/ परिहरते
93	Speak	भाष्	10	भाषते
94	Sprinkle	सिच्	20	सिञ्चति/ सिञ्चते
95	Stand	स्था	4	तिष्ठति
96	Stay	वस्	2	वसति
97	Steal	चुर्	17	चोरयति/ चोरयते

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
98	Stop	वि+रम्	2	विरमति
99	Suffer	तप्	2	तपति
100	Swim	तॄ	9	तरति
101	Take	ग्रह्	28	गृह्णाति/ गृह्णीते
102	Take Away	हृ	14	हरति/ हरते
103	Take Off	उत्+पत्	2	उत्पतति
104	Tell	वद्	2	वदति
105	Think	चिन्त्	16	चिन्तयति/ चिन्तयते
106	Throw	क्षिप्	13	क्षिपति/ क्षिपते
107	Tie	बन्ध्	24	बध्नाति

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
108	Torture	पीड्	16	पीडयति/ पीडयते
109	Touch	स्पृश्	2	स्पृशति
110	Trouble	बाध्	10	बाधते
111	Try	यत्	10	यतते
112	Try	प्र+यत्	10	प्रयतते
	Understand	अव+गम्	3	अवगच्छति
113	Walk	चल्	2	चलति
114	Wander	भ्रम्	2	भ्रमति
115	Wash	क्षल्	18	क्षालयति/ क्षालयते
116	Water	अभि+ सिच्	20	अभिषिञ्चति

Sl.No.	English Meaning	Dhātu	Page No.	Laṭ lakāra form
117	Wear	धृ	14	धरति/ धरते
118	Weigh	तुल्	17	तोलयति/ तोलयते
119	Win	जि	6	जयति
120	Withdraw	वि+रम्	2	विरमति
121	Wish	इष्	7	इच्छति
122	Worship	पूज्	16	पूजयति/ पूजयते
123	Write	लिख्	2	लिखति

APPENDIX III

धातुगणाः – GAṆA-S OF DHĀTU-S

धातुपाठे प्रायः २००० धातवः सन्ति । ते धातवः दशसु गणेषु विभक्ताः । प्रत्येकं गणस्य भिन्नः विकरणप्रत्ययः भवति । लट्, लङ्, लोट्, विधिलिङ् – एतेषु लकारेषु धातोः तिङ्-प्रत्ययस्य च मध्ये एषः विकरणप्रत्ययः भवति । धातूनां दश गणाः, तेषां विकरणप्रत्ययाः च अग्रिमपृष्ठे कोष्ठके दत्ताः ।

There are about 2000 dhātu-s in the dhātupāṭha. These dhātu-s have been divided into 10 gaṇa-s (groups). Each gaṇa has a specific vikaraṇapratyaya. This vikaraṇapratyaya is seen in between the dhātu and tiṅ pratyaya in laṭ, laṅ, loṭ and vidhiliṅ lakāra-s. The ten gaṇa-s and their vikaraṇapratyaya-s are given in this table.

Sl.No.	Name of Gaṇa	Vikaraṇa pratyaya	Example
1	भ्वादिः	अ	पठ्-अ-ति
2	अदादिः	-	अद्-ति
3	जुहोत्यादिः	-	जुहो-ति
4	दिवादिः	य	नृत्-य-ति
5	स्वादिः	नु	सु-नु-ते
6	तुदादिः	अ	लिख्-अ-ति
7	रुधादिः	न	भिनद्-ति
8	तनादिः	उ	तन्-उ-ते
9	क्र्यादिः	ना	पु-ना-ति
10	चुरादिः	अ	कथय्-अ-ति

APPENDIX IV

अकारादिक्रमेण धातुपाठसूची

DHATU INFORMATION AS PER THE DHĀTUPĀṬHA

Sl.No.	Dhātu in this book	Dhātu with Sanskrit meaning as per Dhātupāṭha	Gaṇa	Pada
1	अस्	अस भुवि	2. अदादिः	परस्मैपदी
2	आप्	आप्लृ व्याप्तौ	5. स्वादिः	परस्मैपदी
3	इष्	इष इच्छायाम्	6. तुदादिः	परस्मैपदी
4	कथ्	कथ वाक्यप्रबन्धने	10. चुरादिः	उभयपदी
5	कम्प्	कपि चलने	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी

Sl.No.	Dhātu in this book	Dhātu with Sanskrit meaning as per Dhātupāṭha	Gaṇa	Pada
6	कुप्	कुप क्रोधे	4. दिवादिः	परस्मैपदी
7	कूज्	कूज अव्यक्ते शब्दे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
8	कृ	डुकृञ् करणे	8. तनादिः	उभयपदी
9	क्री	डुक्रीञ् द्रव्यविनिमये	9. क्र्यादिः	उभयपदी
10	क्रीड्	क्रीडृ विहारे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
11	क्रुध्	क्रुध क्रोधे	4. दिवादिः	परस्मैपदी
12	क्षल्	क्षल शौचकर्मणि	10. चुरादिः	उभयपदी
13	क्षिप्	क्षिप प्रेरणे	6. तुदादिः	उभयपदी
14	खन्	खनु अवदारणे	1. भ्वादिः	उभयपदी
15	खाद्	खादृ भक्षणे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
16	गण्	गण सङ्ख्याने	10. चुरादिः	उभयपदी
17	गम्	गमॢ गतौ	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
18	गै	गै शब्दे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी

Sl.No.	Dhātu in this book	Dhātu with Sanskrit meaning as per Dhātupāṭha	Gaṇa	Pada
19	ग्रह्	ग्रह उपादाने	9. क्र्यादिः	उभयपदी
20	चल्	चल कम्पने	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
21	चि	चिञ् चयने	5. स्वादिः	उभयपदी
22	चिन्त्	चिति स्मृत्याम्	10. चुरादिः	उभयपदी
23	चुर्	चुर स्तेये	10. चुरादिः	उभयपदी
24	छिद्	छिदिर् द्वैधीकरणे	7. रुधादिः	उभयपदी
25	जन्	जनी प्रादुर्भावे	4. दिवादिः	आत्मनेपदी
26	जप्	जप व्यक्तायां वाचि मानसे च	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
27	जि	जि अभिभवे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
28	जीव्	जीव प्राणधारणे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
29	ज्ञा	ज्ञा अवबोधने	9. क्र्यादिः	परस्मैपदी
30	तड्	तड आघाते	10. चुरादिः	उभयपदी
31	तप्	तप सन्तापे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी

Sl.No.	Dhātu in this book	Dhātu with Sanskrit meaning as per Dhātupāṭha	Gaṇa	Pada
32	तुल्	तुल उन्माने	10. चुरादिः	उभयपदी
33	तॄ	तॄ प्लवनतरणयोः	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
34	त्यज्	त्यज हानौ	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
35	दंश्	दंश दशने	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
36	दण्ड्	दण्ड दण्डनिपाते	10. चुरादिः	उभयपदी
37	दह्	दह भस्मीकरणे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
38	दा (यच्छ्)	दाण् दाने	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
39	दा	डुदाञ् दाने	3. जुहोत्यादिः	उभयपदी
40	दृश्	दृशिर् प्रेक्षणे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
41	धाव्	धावु गतिशुद्ध्योः	1. भ्वादिः	उभयपदी
42	धृ	धृञ् धारणे	1. भ्वादिः	उभयपदी
43	नन्द्	टुनदि समृद्धौ	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
44	नम्	णम प्रह्वत्वे शब्दे च	1. भ्वादिः	परस्मैपदी

Sl.No.	Dhātu in this book	Dhātu with Sanskrit meaning as per Dhātupāṭha	Gaṇa	Pada
45	नश्	णश अदर्शने	4. दिवादिः	परस्मैपदी
46	निन्द्	णिदि कुत्सायाम्	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
47	नी	णीञ् प्रापणे	1. भ्वादिः	उभयपदी
48	नृत्	नृती गात्रविक्षेपे	4. दिवादिः	परस्मैपदी
49	पच्	डुपचष् पाके	1. भ्वादिः	उभयपदी
50	पठ्	पठ व्यक्तायां वाचि	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
51	पत्	पत्लृ गतौ	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
52	पा	पा पाने	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
53	पाल्	पाल रक्षणे	10. चुरादिः	उभयपदी
54	पीड्	पीड अवगाहने	10. चुरादिः	उभयपदी
55	पू	पूञ् पवने	9. क्र्यादिः	उभयपदी
56	पूज्	पूज पूजायाम्	10. चुरादिः	उभयपदी
57	पूर्	पूरी आप्यायने	10. चुरादिः	उभयपदी

Sl.No.	Dhātu in this book	Dhātu with Sanskrit meaning as per Dhātupāṭha	Gaṇa	Pada
58	प्रच्छ्	प्रच्छ ज्ञीप्सायाम्	6. तुदादिः	परस्मैपदी
59	बन्ध्	बन्ध बन्धने	9. क्र्यादिः	परस्मैपदी
60	बाध्	बाधृ विलोडने	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
61	भक्ष्	भक्ष अदने	10. चुरादिः	उभयपदी
62	भज्	भज सेवायाम्	1. भ्वादिः	उभयपदी
63	भष्	भष भर्त्सने	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
64	भाष्	भाष व्यक्तायां वाचि	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
65	भिद्	भिदिर् विदारणे	7. रुधादिः	उभयपदी
66	भू	भू सत्तायाम्	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
67	भ्रम्	भ्रमु चलने	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
68	मन्	मन ज्ञाने	4. दिवादिः	आत्मनेपदी
69	मिल्	मिल सङ्गमे	6. तुदादिः	उभयपदी
70	मुच्	मुच्लृ मोक्षणे	6. तुदादिः	उभयपदी

Sl.No.	Dhātu in this book	Dhātu with Sanskrit meaning as per Dhātupāṭha	Gaṇa	Pada
71	मुद्	मुद हर्षे	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
72	मृ	मृङ् प्राणत्यागे	6. तुदादिः	आत्मनेपदी
73	यत्	यती प्रयत्ने	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
74	या	या प्रापणे	2. अदादिः	परस्मैपदी
75	याच्	टुयाचृ याच्ञायाम्	1. भ्वादिः	उभयपदी
76	युध्	युध सम्प्रहारे	4. दिवादिः	आत्मनेपदी
77	रक्ष्	रक्ष पालने	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
78	रच्	रच प्रतियत्ने	10. चुरादिः	उभयपदी
79	रम्	रमु क्रीडायाम्	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
80	राज्	राजृ दीप्तौ	1. भ्वादिः	उभयपदी
81	रुच्	रुच दीप्तावभिप्रीतौ च	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
82	रुद्	रुदिर् अश्रुविमोचने	2. अदादिः	परस्मैपदी
83	रुह्	रुह बीजजन्मनि प्रादुर्भावे च	1. भ्वादिः	परस्मैपदी

Sl.No.	Dhātu in this book	Dhātu with Sanskrit meaning as per Dhātupāṭha	Gaṇa	Pada
84	लभ्	डुलभष् प्राप्तौ	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
85	लिख्	लिख अक्षरविन्यासे	6. तुदादिः	परस्मैपदी
86	वद्	वद व्यक्तायां वाचि	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
87	वन्द्	वदि अभिवादनस्तुत्योः	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
88	वर्ण्	वर्ण प्रेरणे	10. चुरादिः	उभयपदी
89	वस्	वस निवासे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
90	वह्	वह प्रापणे	1. भ्वादिः	उभयपदी
91	विद्	विद सत्तायाम्	4. दिवादिः	आत्मनेपदी
92	विश्	विश प्रवेशने	6. तुदादिः	परस्मैपदी
93	वृत्	वृतु वर्तने	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
94	वृध्	वृधु वृद्धौ	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
95	शक्	शक्लृ शक्तौ	5. स्वादिः	परस्मैपदी
96	शुभ्	शुभ दीप्तौ	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी

Sl.No.	Dhātu in this book	Dhātu with Sanskrit meaning as per Dhātupāṭha	Gaṇa	Pada
97	श्रु	श्रु श्रवणे	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
98	सह्	षह मर्षणे	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
99	सिच्	षिच क्षरणे	6. तुदादिः	उभयपदी
100	सृज्	सृज विसर्गे	6. तुदादिः	परस्मैपदी
101	सेव्	षेवृ सेवने	1. भ्वादिः	आत्मनेपदी
102	स्था	ष्ठा गतिनिवृत्तौ	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
103	स्ना	ष्णा शौचे	2. अदादिः	परस्मैपदी
104	स्पृश्	स्पृश संस्पर्शने	6. तुदादिः	परस्मैपदी
105	स्मृ	स्मृ चिन्तायाम्	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
106	हन्	हन हिंसागत्योः	2. अदादिः	परस्मैपदी
107	हस्	हस हसने	1. भ्वादिः	परस्मैपदी
108	हृ	हृञ् हरणे	1. भ्वादिः	उभयपदी

ABOUT VYOMA

www.vyoma.org

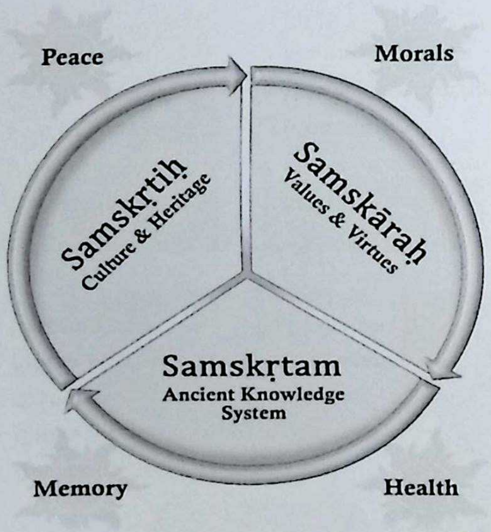

- World's first Sanskrit e-learning non-profit company
- 50000+ Committed Learners*
- 300+ free online Sanskrit Courses*
- 18+ e-learning products and free apps*
- 8 Curated Books*

* as on 1st December 2022

OUR COURSES

www.sanskritfromhome.org

By Subjects

- Devotional Texts
- Ganita Shastra
- Grammar
- Itihasa-purana
- Language Practice
- Veda
- Vedanta
- Kavya
- Namasankeerthanam
- Vyakarana Shastra
- Samskriti (Culture)
- Hinduism
- Sahitya Shastra
- Yoga Shastra
- Tarka Shastra
- Stotra – Meaning
- Stotra – Parayanam (Chanting)
- Vaisheshika Darshana
- Manuscriptology

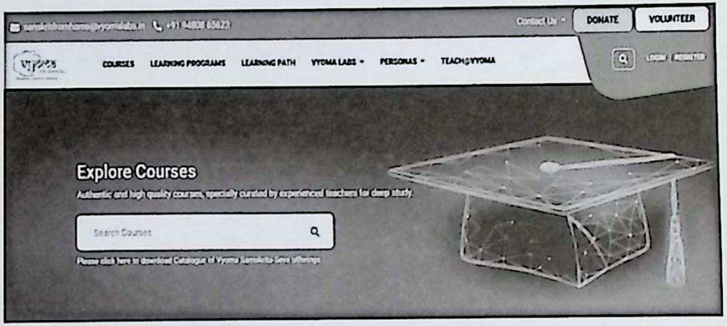

By Level

- Basic
- Intermediate
- Shastra - Basic
- Shastra - Advanced

By Type

- Live Webinars
- Past Webinars
- Pre-recorded Multimedia
- Pre-recorded Video
- Pre-recorded Audio
- Discourse
- E-text

By Persona

- Kids
- School College Students
- University Students
- Professionals
- Senior Citizens
- Homemakers
- Special Children

largest repository of "structured Sanskrit e-learning content"

Our Books

Curated books with user-friendly features

Our Kindle Series

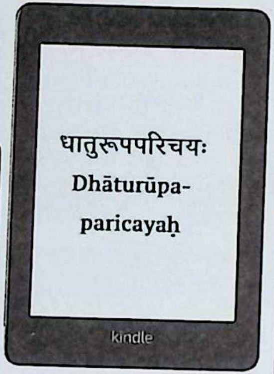

Enjoy the learning on-the-go

Mobile Learning

Anytime Anywhere on Your Mobile Phone

01

FREE APPS

for interactive and effective Sanskrit learning on the go

	Play store	IOS / App store
01. Learn Sanskrit Alphabet	✓	✓
02. Learn Simple Sanskrit Words	✓	✓
03. Sanskrit Compound Letters	✓	✓
04. Sanskrit Words in Singular Form	✓	✓
05. Sanskrit Words in plural form	✓	✓
06. Learn Gender of Sanskrit Words	✓	✓
07. Learn Sanskrit Pronouns	✓	✓
08. Learn Sanskrit Verbs	✓	✓
09. Learn Adjectives in Sanskrit	✓	✓
10. Sanskrit Words in Dual Form	✓	✓
11. Learn Sanskrit Number	✓	✓
12. Increase Sanskrit Vocabulary	✓	✓
13. Words of Wisdom in Sanskrit	✓	✓
14. Stories & Rhymes in Sanskrit	–	✓
15. Shishugeetaani 1 (for Android only)	✓	–
16. Shishugeetani 2 (for Android only)	✓	–
17. Sandhi	✓	✓
18. Ashtadhyayi	✓	✓

Help us reach 1 million downloads

17 FREE Apps for Android Smart Phone. Vyoma_Labs

Google Play

16 FREE Apps for Apple IPhones. Vyoma Linguistic Labs Foundation

App Store

03

Youtube

Access all our video content through our YouTube Channel

YouTube Subscribe

Step 1: Go to YouTube.com / Open the Youtube app

Step 2: In the search bar - type 'Vyoma-Samskrta-Pathasala'

Step 3: Go to videos listing or playlist listing and enjoy

Step 4: Subscribe to our channel and press on bell button for regular updates

02

Browser

Access all our courses through your mobile browser

Step 1: Open the internet browser on your smartphone (Chrome or Internet Explorer or Safari or any other comptible browser)

Step 2: Open the website www.sanskritfromhome.org on your internet browser

Step 3: Complete the free registration - and confirm your id by clicking on the mail received in your email account

Step 4: Browse through 311+ courses and start enjoying your Sanskrit learning

Your Opportunity

While the previous centuries saw the food revolution and industrial revolution, 21st century is seeing a need for revolution in Value and Cultural education.

The various problems in today's world include lack of focus and concentration, memory loss, anger, greed, lust, ego, depression, suicide, stress, lack of values, theft, corruption, physical and mental diseases, terrorism, lack of purpose in life, etc.

The proven solution for these problems include Yoga, Meditation, Spirituality, Āyurveda, Value Education and Ancient Knowledge. All these solutions have a common root in Saṃskṛta, Saṃskṛti and Saṃskāra initiatives. Vyoma founders saw this need and established a Non-Profit Organization for spreading deep rooted values and promoting Saṃskṛtam, Saṃskṛti and Saṃskāra.

You may participate in this unique noble opportunity through generous contributions and volunteering. All contributions would be utilized for developing online courses and products related to above objectives. Your support would help every individual to be physically, mentally, emotionally and spiritually better, and increase their quality of life.

Learn Sanskrit, Be really Happy
ThankYou
Team @ Vyoma Labs
+91 94808 65623
support@vyomalabs.in

Donation Details

For Indian Donations

Beneficiary: Vyoma Linguistic Labs Foundation

Bank : City Union BankLtd

Branch: Vijayanagar, Bangalore

Current Account Number: 233109000187409

IFSC Code: CIUB0000233

Scan the above QR code through your mobile, in Google Pay, for quick donation

Note: Kindly email us at support@vyomalabs.in with your donation details.
Pls refer https://vyomalabs.in/donate/ OR contact us @ +91 94808 65623

How to master the Dhātus

A. Dhāturūpaparicayaḥ – Different modes

i. To enjoy and experience the most authentic audio teaching and chanting of these dhātus – please click here and choose the desired either Audio product or downloadable or Web version - **https://digitalsanskritguru.com/product/dhaturupaparicayah**

ii. To have a visual and audio experience of learning these dhātus, through Karaoke mode - please click here and choose Web version (karaoke) - **https://digitalsanskritguru.com/product/dhaturupaparicayah**

iii. To enjoy the chanting with the videos of these dhātus – please click here and choose Web Version - **https://digitalsanskritguru.com/product/dhaturupaparicayah**

iv. For more courses on dhātus – please use for "Learn Sanskrit Level-1" product which has a lesson on the basic verb forms - **https://digitalsanskritguru.com/product/learn-sanskrit-level1-english/**

B. Do you want to have a similar experience with Shabdas (noun forms)

i. To enjoy and experience the most authentic audio teaching and chanting of these shabdas please click here and choose the desired either Audio product or downloadable or Web version - **https://digitalsanskritguru.com/product/sabdarupa-sangrahah**

ii. To have a visual and audio experience of learning these shabdas, through Karaoke mode - please click here - **https://www.sanskritfrom-home.org/course-details/shabda-roopas-level-1-7201**

really
Learn Sanskrit, Be ↑ Happy

Notes

Notes

Our Products

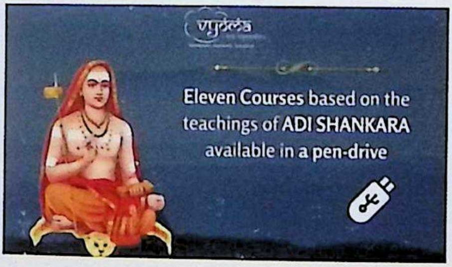

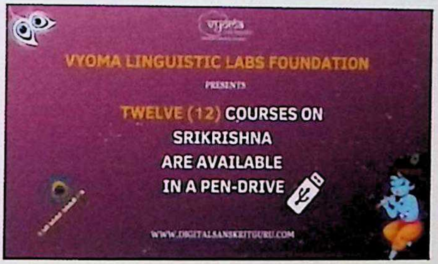

Many more Products

Avail Attractive Discounts on BULK purchases

support@vyomalabs.in

+91 94808 65623

Learn Sanskrit Be really Happy www.digitalsanskritguru.com

ॐ

धातुरूपपरिचयः–१

Dhāturūpa-paricayaḥ-1

for beginners

Kriyāpada-s (Verbal Forms) are the backbone of any *Saṃskṛta* sentence. Knowing verb forms is essential for a learner right from his/her first *Saṃskṛta* sentence.

There are nearly 2000 verbal roots (*dhātu-s*) in *Saṃskṛta*. Each of them has many forms.

It may become difficult for a learner to decide which *dhātu-s* and which forms of those *dhātu-s* to learn first, and in which order they are to be learnt. This book (supplemented with an audio product) is a humble effort by Vyoma Labs to help a beginner in learning the verbal forms.

Testimonials for Dhāturūpa-paricayaḥ-1

The verbs that have been handpicked are useful for my conversations..
Prithvi Shenoy, Student,
Vidyaniketan Public School, Bangalore

The arrangement of the dhātu-s is easy for learning and remembering the forms easily.
Shri B Krishnamurthy, CEO, founder,
BKMS

It is very easy to recognize the patterns among dhāturūpa-s which will help to predict forms of other similar dhātu-s very easily.
Dr. Shrinivasa Varakhedi, Vice-Chancellor,
Kavikulaguru Kalidas University, Ramtek, Maharashtra

The learning approach and presentation of the dhātu-s tense wise is very useful for the beginners.
Malathi M; Teacher of Sanskrit,
Geetha Govinda Samskrita Sangha

The verbs are conjugated in 4 essential lakāra-s – laṭ(present tense), laṅ(past tense), lṛṭ(future tense) and loṭ(imperative).
Dr. Udaiyalur Kalyanaraman,
Pracheena-Bhajana-Sampradaya-Bhagavathar

Meanings are also provided for all the dhātu-s, so that the learner can know where exactly to use these forms.
Dr. B Mahadevan, Professor,
Indian Institute of Management, Bangalore

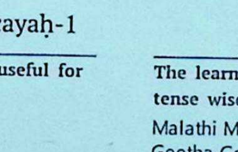

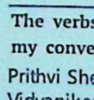

Product Sponsored by
SHRI NANDAKUMAR MENON
Devotee of Goddess Tripurasundari

India	- ₹199
Outside India	- $5

We thank all our patrons, donors, sponsors, well-wishers and stakeholders for supporting us. The net proceeds from this product shall be used for the promotion of Saṃskṛtam - Saṃskṛti - Saṃskāra.

ISBN 978-81-943819-3-8
9 788194 381938

vyoma
॥ यार्थं धेनुमुपासीत ॥
Saṃskṛtam . Saṃskṛtiḥ . Saṃskāraḥ

www.digitalsanskritguru.com
+91 94808 65623
support@vyomalabs.in

Copyright protected. © 2023-2024 All rights reserved with the publisher.
Vyoma Linguistic Labs Foundation.